RESTAURÁTORSKÝ PRŮZKUM A DOKUMENTACE

severní průčelní fasády měšťanského domu č.p. 210 v Pražské ulici v Táboře

červenec až listopad 2017

Vypracovaly: BcA. Anežka Beranová, BcA. Romana Rajtárová

1. OBSAH

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE 4
1.1 Lokalizace památky 4
1.2 Údaje o památce 4
1.3 Údaje o akci 4
1.4 Údaje o dokumentaci 5
2. ÚVOD 6
2.1 Budova měšťanského domu čp. 210 v Táboře 6
2.2 Výzdoba restaurované fasády 7
3. PRŮZKUM 9
3.1 Metody průzkumu 9
3.1.1 Umělecko-historický a archivní průzkum 9
3.1.2 Restaurátorský průzkum 9
3.1.3 Průzkum v rozptýleném denním světle, průzkum poklepem 10
3.1.4 Průzkum v razantním bočním nasvícení 10
3.1.4.1 Sondážní průzkum 11
3.1.5 Chemicko-technologický průzkum 12
3.1.5.1 Výsledky chemicko-technologického průzkumu 15
3.2 Výsledky průzkumu 15
3.2.1 Historie domu a výzdoby fasády 15
3.2.2 Ikonografie díla 17
3.2.3 Chronologický popis nalezených vrstev 18
3.2.3.1 Nejstarší dochovaná vrstva (patrně před 1576) 18
3.2.3.2 První renesanční fáze (mezi lety 1576 a 1603) 18
3.2.3.3 Druhá renesanční fáze (kolem 1603) 18
3.2.3.4 Následující vrstvy (17. století až 1964) 19
3.2.3.5 První restaurátorský zásah (1964) 19
3.2.3.6 Restaurátorský zásah (1998) 20
3.2.3.7 Další zásahy (od 1998 do 2017) 21
3.2.4 Stav díla a jeho příčiny 21
3.2.4.1 Stav původní vrstvy 21
3.2.4.2 Stav doplňků 22

3.2.4.3 Třídník poškození 23
3.2.5 Podklady pro rekonstrukci 29
3.2.6 Zkoušky postupů 32
3.2.6.1 Zkouška čištění černého šlemu 32
3.2.6.2 Zkouška celoplošného strukturálního zpevnění 34
4. ZÁMĚR 34
4.1 Shrnutí průzkumu a zkoušek 34
4.2 Návrh koncepce restaurování 35
5. RESTAURÁTORSKÁ ZPRÁVA 37
5.1 Postup restaurátorských prací na sgrafitech 37
5.1.1 Čištění 37
5.1.2 Ošetření biologického napadení 37
5.1.3 Odstraňovaní nevhodných sekundárních tmelů 37
5.1.4 Strukturální konsolidace omítky - v defektech 38
5.1.5 Injektování omítkových dutin 38
5.1.6 Strukturální konsolidace omítky - celoplošná 38
5.1.7 Tmelení, rekonstrukce 39
5.1.8 Retušování 41
5.1.9 Hydrofobizace 41
5.2 Postup restaurování čučků 42
5.3 Postup prací na bočních omítkách a zadní části štítu 42
5.4 Revize oplechování 42
5.5 Seznam použitých materiálů 43
5.6 Doporučený ochranný režim památky 44
6. POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY 45
7. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA 47
8. GRAFICKÁ PŘÍLOHA 156

2. ZÁKLADNÍ ÚDAJE

2.1 Lokalizace památky

Kraj: Jihočeský

Okres: Tábor

Adresa: Pražská 210/4, 390 01 Tábor

Název objektu: Měšťanský dům (průčelní fasáda, severní orientace)

Klasifikace památkové ochrany: Objekt je chráněn jako kulturní památka

Rejstříkové číslo objektu v ÚSKP: 26627/3-4593

2.2 Údaje o památce

Autor díla: Neznámý

Sloh, datace: Renesanční sloh/rekonstrukce, kolem 1603/1964/1998

Materiál, technika: Sgrafito ve vápenné omítce

Rozměry restaurovaného úseku: šířka fasády cca 7,4m, výška vč. vrcholového čučku cca 12,5m

Předchozí restaurátorské zásahy na díle:

1964 – Odkrytí celé fasády, rekonstrukce

1998 – Restaurátorský zásah s rekonstrukcemi (návrh vypracoval ak. mal. Jiří Štork)

Od 1998 – Udržovací zásahy, sanační omítky v soklové části

2.3 Údaje o akci

Vlastník památky, objednatel: Jan Smrž, Lužnická 319, 39175 Malšice

Památkový dohled: PhDr. Roman Lavička, PhD. (NPÚ, ÚOP v Českých Budějovicích)

Restaurátorský záměr: ze dne 28. 12. 2016 (Dan Chadim, Stavební huť Slavonice)

Závazné stanovisko: ze dne 1. 11. 2016, vydal MÚ Tábor

Zhotovitel: Stavební huť Slavonice, Nádražní 298, 378 81 Slavonice

Práci provedli: Restaurování sgrafit: BcA. Anežka Beranová, BcA. Romana Rajtárová; **restaurování čučků:** Daniel Chadim, Josef Vintr; **ostatní prvky** (omítka štítu z boků a zadní strany, oplechování): Daniel Chadim

Odborný garant: MgA. Tomáš Tichý, čj. MK: 13142/2005

Odborná spolupráce: Mgr. Jana Waisserová, MgA. Zuzana Wichterlová (restaurátorská část, konzultace k umělecko-historické části); Ing. Petra Lesniaková (chemicko-technologický průzkum); Mgr. Jiří Kaše, prof. PhDr. Petr Fidler (konzultace k umělecko-historické části)

Termín započetí a ukončení restaurátorských prací: červenec až listopad 2017

2.4 Údaje o dokumentaci

Autor dokumentace: BcA. Anežka Beranová, BcA. Romana Rajtárová

Autor fotografií (použitá snímací technika): BcA. Anežka Beranová, BcA. Romana Rajtárová (Canon EOS 70D)

Počet stran textu dokumentace: 44

Počet fotografií v obrazové příloze: 230

Počet příloh: 1x obrazová příloha, 1x grafická příloha, 2x textová příloha (závazné stanovisko, Zpráva z chemicko-technologického průzkumu, zápis o předání

Místo uložení dokumentace: Tištěná verze + CD: ÚOP NPÚ v Č. Budějovicích

Digitální verze: Stavební huť Slavonice, osobní archivy autorů, archiv Jana Smrže

© Restaurátorská dokumentace je chráněna ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů s tím, že právo k užití ve smyslu zákona číslo 20/1987 sb. v plném znění (o památkové péči) má objednavatel a příslušný orgán památkové péče.

3. ÚVOD

V létě roku 2017 proběhlo komplexní restaurování průčelní fasády měšťanského domu čp. 210 v Táboře. Fasáda je celoplošně vyzdobena sgrafity, která z části pocházejí z období renesance, z části se jedná o výsledek rekonstrukcí z 20. století. Restaurování předcházel restaurátorský a umělecko-historický průzkum, pro který byly použity dostupné invazivní i neinvazivní metody průzkumu. Na základě výsledků průzkumu byla definována koncepce následujícího zásahu. Veškerý postup prací byl konzultován se zástupcem NPÚ České Budějovice a s majitelem objektu.

Tato restaurátorská zpráva se skládá ze dvou částí – průzkumové zprávy a dokumentace. Nejprve je představen objekt, dále jsou uvedeny použité metody průzkumu, zkoušky vybraných postupů, následně shrnuty výsledky průzkumu. Závěrem průzkumové části je restaurátorský záměr. Ve druhé části dokumentace je popsán pracovní postup při restaurování včetně použitých materiálů. Přílohou je rozsáhlá fotodokumentace, grafické zákresy a textové přílohy.

Protože se jedná o architektonicky členité dílo, byla jednotlivým prvkům na fasádě přidělena pracovní čísla za účelem popisu. Čísla jsou použita v závorkách v textu, zákres jednotlivých prvků s očíslováním je součástí grafické přílohy (obr. 226).

3.1 Budova měšťanského domu čp. 210 v Táboře

Restaurovaná fasáda je orientována severně do Pražské ulice, východní stěna rohové budovy je orientována směrem do Široké ulice. Budova se skládá z přízemní, dvou pater a krovu.

Nejstarší písemná zmínka o budově pochází z roku 1576, kdy budovu zakoupil krejčí Václav Kášovec. Z nálezů i z tohoto faktu se předpokládá, že budova má středověký původ. Roku 1580 přenechal Václav budovu synu Janovi, který ji roku 1603 přestavěl (stavbu vedl „vlach“ Procházka[1]). V této době vznikl na průčelí štít, podoba završení domu není do této doby známa. Patrně z této doby tedy pochází také sgrafitová výzdoba celé fasády. Od této doby vystřídala budova řadu majitelů, zejména během 18. století. Přestavby byly prováděny zejména v interiérech, tvar průčelí zůstal i přes změny majitelů zachován. Patrně v baroku nebo během klasicismu byla renesanční výzdoba překryta omítkou či nátěry. Znovu byla sgrafitová výzdoba objevena v roce 1964, kdy byla odkryta a restaurována. V rámci tohoto zásahu byly provedeny také rozsáhlé rekonstrukce nedochovaných ploch. Další restaurování bylo provedeno v roce 1998.

Od 90. let 20. století je budova v majetku soukromníka. Přízemí budovy je využito pro zlatnictví, v patrech se pak nacházejí obytné prostory.

1 POCHE, Emanuel; kol. *Umělecké památky Čech 4 (T/Ž)*. Praha: Academia, 1982.

3.2 Výzdoba restaurované fasády

Fasáda je dělena na spodní část s psaníčky (část D) a část štítu (části A-C). Plocha s psaníčky a štít jsou od sebe odděleny kordonovou římsou. Plocha s psaníčky odpovídá přízemní a prvnímu patru, ve štítu se nachází druhé patro a krov. Této dispozici odpovídá umístění okenních otvorů – v přízemí se nacházejí výkladce obchodu, v prvním patře velká okna s kónickou špaletou zakončenou obloukem. V druhém patře jsou ve špaletách osazena menší obdélníková okna. Část krovu je opatřena dvěma malými kulatými okenními otvory posazenými vedle sebe.

Současná podoba severní fasády je tvořena z cca 30% renesančními omítkami, zbytek tvoří rekonstrukce. Na spodní, psaníčkové části fasády, se nachází omítky se sgrafity ze dvou časových etap v rámci renesance, štít je vyveden pouze v rámci jedné etapy, jelikož byl přistaven později.

Spodní část fasády – psaníčka, vlys

Spodní část je z většiny tvořena řadami jednoduchých sgrafitových psaníček (prvek D9). Psaníčka jsou obdélníková, jednoduchého diamantového typu, rozdělena pomocí pásů na čtyři plochy. U většiny psaníček je stín vržen v levé a spodní části, není to však pravidlem. Stín je proveden úplným proškrabáním dané plochy. Zcela proškrabány jsou také prostory mezi jednotlivými psaníčky.

Podél oken jsou ve sgrafitu provedeny pásy, na kterých se prolíná rostlinný dekor s rollwerky (prvky D3, D5, D6, D7). Tyto pásy ohraničují okna ze dvou stran – z vnější a spodní. V širším pásu mezi okny je proveden složitý spletitý dekor (D4), jehož centrálním motivem je košík s ovocem. Z něj jsou pak vedeny rozviliny rostlinných motivů, které se ve střední části propojují s rollwerky.

Kontrastem oproti bohatě členěné fasádě jsou bílé plochy, které se zde nacházejí v ploše špalet a v ploše uprostřed pod okny (D8). Je možné, že toto místo dříve složilo jako plocha pro malbu.

Tato část je ve vrchní části završena dekorativním vlysem z rostlinných rozvilin a volut (D2). Nad tímto pásem je kordonová římsa (D1), která odděluje psaníčkovou část od štítu. Oblouček římsy je sgrafitově vyzdoben dvěma propletenými pásky, mezi jejichž průniky jsou v pravidelných intervalech květiny.

Vrchní část – štít

Štít je složitě členitý, volutový, rozdělený na tři horizontální pásy (dále nazývány „patra“). Celá konstrukce štítu se směrem nahoru zužuje do špičky. Po stranách je ohraničený sloupky, ve vrcholcích završený čučky s koulemi. Horizontálně je dělen římsami, vertikální dělení je provedeno pomocí pilastrů, které jsou také horizontálně členěny profily a římsami. Sgrafitová výzdoba se pak nachází jak ve vzniklých polích, tak i na menších políčkách, která vznikla členěním těchto pilastrů. Dekorovány jsou také předělové římsy a menší římsičky na pilastrech.

Štítu dominují postavy tří figur. Centrální je polonahá ženská postava (B7) (dále nazývaná jako „Ceres“, viz Ikonografie díla), která plynule přechází v rozviliny z rostlin a ovoce. Celá figura je těmito rozvilinami obklopena. O patro níž se po stranách nacházejí dvě figury (C9 a C13) zobrazené z profilu, pohled směřují směrem k sobě. Tyto figury jsou strnulejší, bez dekorů okolo, zasazeny pouze v tmavém poli. Mezi nimi je v poli se dvěma okénky rostlinný dekor (C11), kterému ve vrchní části dominuje květináč plný květin a ovoce. Z něho pak opět v rozvilinách vede rostlinný dekor.

Po stranách všech tří pater je štít zakončen tvarem voluty, směrem nahoru se zužuje. Každé z těchto polí je vyplněno volutou, která směrem vzhůru přechází v květ (C7, C15, B5, B9, A3, A5). Pod volutou se zpravidla nachází ještě drobný dekor s ovocem.

Pilastry, které vertikálně dělí štít, jsou rozděleny menšími římsami na pole. Po stranách štítu jsou dvě tato pole v rámci jednoho patra, směrem ke středu fasády jejich počet roste na čtyři nad sebou provedená pole (v části C, v části B jsou tato pole 3, vrchní část je propojena v jedno). Krajní sloupky v každém patře (A, B, C) jsou završeny čučky na vrcholcích s koulemi.

Nejspodnější políčka v části C jsou dekorována geometrickým čtvercovým dekorem. V řadě políček nad nimi je proveden rostlinný dekor převážně z ovoce (jablka, kdoule) a lístků (C6, C8, C10, C12, C14, C16). Tato dvě pole jsou od sebe vzájemně oddělena hladkou římsou. Následuje malá předělová římsa projmutá směrem dovnitř. Ta je dekorována několika lineárními obloučky v řadě vedle sebe. V části C jsou na následujících políčkách provedeny květináče (košíky) s ovocem (jablka, kdoule). Na poslední řadě políček tohoto patra se nachází shluk ovoce a lístků (C2, C3, C4, C5). Předělovací římsa mezi částí C a B je dekorována lineárně provedenými obloučky ve dvou řadách (C1).

V části B se obsah políček mírně liší. Nejspodnější políčka jsou vyplněna shlukem ovoce (převážně jablek) a okolních lístků. Nad hladkou římsou následuje oválný geometrický dekor spojený po stranách s rámečkem pomocí pásků. Ve čtyřech rozích je vedle oválu po jednom jablku (B4, B6, B8, B10). Následuje opět předělová římsa na pilastru, dekorovaná shodně jako římsa na úseku C. Nad touto římsou je již jen jedno protáhlé pole. Jsou zde po dvou stranách od centrální „Ceres“ provedeny dva portréty. V levé části je patrně provedena mužská busta (B2), vpravo ženská (B3).

V části A, oddělené opět předělovací římsou (B1), jsou postranní sloupky i centrální pilastr tvořeny pouze bílými plochami a malou dekorovanou římsou (A1, A2, A4, A6). Na dvou volutových polích, která zde vznikla, jsou dvě proti sobě stáčené voluty přecházející v rozvinutý květ (A3, A5).

4. PRŮZKUM

4.1 Metody průzkumu

Cílem průzkumu bylo zjištění stavu díla z hlediska poškození a jeho možných příčin. Důraz byl kladen také na odlišení jednotlivých fází výzdoby fasády, zejména rozlišení částí originálů od rekonstrukcí z 20. století. Dále bylo potřeba nalézt předlohy, o které by se daly opřít případné rekonstrukce. Na základě zjištění z průzkumu byla následně formulována koncepce restaurátorského zásahu, která byla schválena majitelem stavby i zástupcem NPÚ.

Byl proveden umělecko-historický průzkum, který zkoumal původ, vývoj a pozdější zásahy na fasádě. Zkoumány byly písemné prameny i obrazové materiály.
Restaurátorský průzkum byl proveden invazivními i neinvazivními metodami, které budou popsány níže. Při průzkumu probíhala fotodokumentace.

4.1.1 Umělecko-historický a archivní průzkum

Základním cílem umělecko-historického průzkumu bylo seznámení se se stručnou historií budovy, od čehož by se odvíjel případný průzkum starších fází výzdoby.

Dále bylo nutné studium historických restaurátorských zpráv, které by objasnily rozsah obou zásahů i materiálové složení použitých látek, které se v díle nacházely.

Velmi důležitou součástí bylo studium obrazových materiálů kvůli případným rekonstrukcím. Byly zkoumány historické fotografie této budovy i jiná díla (jiné fasády, grafiky), která by mohla pomoci objasnit původní podobu některých částí výzdoby. I s ohledem na to, do jaké míry byly tyto materiály dohledány, byla formulována koncepce zásahu.

Informace získané studiem těchto zdrojů jsou shrnuty v kapitole Výsledky průzkumu.

4.1.2 Restaurátorský průzkum

Restaurátorský průzkum se vzájemně doplňoval s umělecko-historickým průzkumem. Zkoumána byla původní technika a složení omítek. Dále bylo nutné za pomoci historické fotodokumentace identifikovat jednotlivé fáze výzdoby, respektive charakter jednotlivých restaurátorských zásahů. Na základě toho mohlo být stanoveno, do jaké míry jsou dochované omítky renesanční. V neposlední řadě byl zjišťován technický stav díla a identifikována poškození včetně příčin. Při průzkumu byly také provedeny zkoušky některých postupů. Při restaurátorském průzkumu probíhala rozsáhlá fotodokumentace a grafický zákres.

K restaurátorskému průzkumu byly použity neinvazivní i invazivní metody. Dílo bylo sledováno v denním světle a v razantním bočím nasvícení. Z invazivních metod byl uplatněn sondážní průzkum a také odběr vzorků k chemicko-technologické analýze.

4.1.3 Průzkum v rozptýleném denním světle, průzkum poklepem

Fasáda je celoplošně zdobena sgrafity. Při bližším průzkumu bylo možné rozeznat minimálně tři typy omítek (renesanční, 1964, 1998). Vrchní štítová část je velmi členitá, její jednotlivé části jsou od sebe odděleny sloupky pojednanými v hladkých bílých plochách.

Omítka intonaca colorata byla velmi tmavá na všech částech. Naproti tomu intonaco bianco působilo velmi kontrastním dojmem. Na povrchu omítky bylo znát, že je vymytá. Ve spodních partiích jednotlivých částí, zhruba 30cm nad místy, kde se omítka setkává s parapety, se místy nacházelo zelené až černé biologické napadení (lišejník). Lokálně, naopak v oblastech dešťového stínu pod parapety či římsami, byla omítka zčernalá. Na první pohled byly lokálně zřejmé rozsáhlé hloubkové defekty. Někde bylo defekty odhaleno zdivo, někde pouze starší fáze (týká se prvku D5). Hloubkové defekty se místy projevovaly pouze povrchově, chyběla plastická část sgrafita, případně byla oddělena v tenké krustě od podkladu. V omítce se také nacházely patrně statické praskliny, zejména na římsách. Na poklep bylo okolí defektů i prasklin duté, dutiny se nacházely zejména v částech s dochovanou renesanční omítkou a v místech kontaktu oplechování s omítkami. Na figuře vpravo na štítu (prvek C13) bylo znát havarijní stav. Omítka zde byla vypouklá a popraskaná, zhruba uprostřed figury se nacházela rozsáhlá dutá kapsa. Některé odhalené cihly na dotyk práškovatěly, neměly dostatečnou kohezi.

Čitelnost díla byla poměrně slabá. Příčinou bylo vymytí reliéfu i povrchu omítky i s intonacem biancem (např. „Ceres“, prvek B7). Dalším důvodem zhoršené čitelnosti bylo hrubě nanesené intonaco, které mnohdy nerespektovalo původní tvarosloví a slévalo se tak v neidentifikovatelné tvary.

4.1.4 Průzkum v razantním bočním nasvícení

V bočním světle mohou vyniknout některé povrchové nerovnosti, které byly v rozptýleném světle jen těžko patrné. Vypozorované údaje pak mohou objasnit některá fakta o vývoji maleb, případně stanovit cesty, jakými se má ubírat další průzkum. U sgrafita může být boční nasvícení také důležitou součástí průzkumu kvůli objasnění původního tvarosloví. Světlem se zvýrazní některé linky rytí, které jsou mezi vyšlehanou zrnitou omítkou za denního světla velmi nepatrné. To ve výsledku napomůže k ujasnění tvarosloví a k přesnější tvorbě rekonstrukcí.

Např. u vrchních volut (prvek A3) byla zvýrazněna velká část původního rytí, na základě které později proběhla překryvná rekonstrukce. Podobně bylo tvarosloví ujasněno u „Ceres“ (prvek B7) nebo portrétů (B2, B3), kde díky tomu mohlo později dojít k povrchovým rekonstrukcím.

Zvýrazněna byla také struktura některých tmelů (obr. 37, 38, 45). Ty se v razantním nasvícení jevily buď velmi hladké (např. ruka „Ceres“), nebo velmi ledabylé a hrubé, bez zapracovaných okrajů. Celkově byl zvýrazněn rozdíl mezi původní realizací a pozdějšími doplňky. Zejména na „Ceres“ bylo rytí velmi

precizní a jemné, v kontrastu s tmely z roku 1964, které se nacházely v dekorech okolo ní. Velmi silné linky rytí byly také vidět např. na vlysu (prvek D2) nebo na figurách. Tmely z roku 1998 byly naproti tomu příliš hladké, i v ploše bianc. Dle rytí bylo znát, že rekonstrukce byly prováděny do poměrně mokré omítky, v tenkých linkách. Boční nasvícení dále zvýraznilo strukturu bianc, která přes sebe byla navrstvena a často zalévala původní kresbu (obr. 31).

V bočním světle se také více projevila řada poškození, hloubkových defektů, a vymytí (vyšlehání) omítky, které bylo postupně způsobeno povětrnostními vlivy. I povrchy bianc na renesančních částech, které byly původně patrně kletované, se v bočním nasvícení jevily zrnitě a hrubě. Zřetelněji se projevily také výdutě v omítce, zejména na figuře vpravo (prvek C13). Zde byla v ostrém nasvícení omítka zvlněná, v okolí defektů silně zvednutá nad úroveň.

V okolí prvku D5, kde je dochována nejstarší fáze, vyniklo pekování starších omítek.

V psaníčkové části nalevo bylo jediné místo, kde v bočním nasvícení vynikly díly tzv. pontate (denní díly rozdělené obvykle patrem lešení, na kterých je znát předěl vzniklý při nanášení omítky během více dnů) (obr. 25). V těchto místech je velký dochovaný celek původních renesančních psaníček, jejich omítka byla při bočním nasvícení plná nerovností, zvlněná. Podobně je tomu u bosáže na nároží, jejíž omítky jsou hladké a zvlněné.

U středové bílé plochy v psaníčkové části byl znát předěl mezi historickou omítkou ve vrchní části a novodobými omítkami v části spodní (tento předěl potvrdila sondáž).

Průzkum byl opakován i po odstranění některých tmelů. Na některých místech se totiž pod dutou omítkou tmelu objevila rytá omítka původní (obr. 48). Tmely navíc při bočním pohledu již nezkreslovaly okolní originál, takže bylo snadnější vypozorovat tvarosloví.

4.1.4.1 Sondážní průzkum

Sondami v omítkových vrstvách bylo zjišťováno, zda se pod současnou výzdobou nachází výzdoba dřívější. Byly sondovány jak originální renesanční omítky, tak omítky z 20. století, pod kterými by eventuálně mohly být dochovány renesanční části. Nálezy větších celků se však dle historických fotografií nepředpokládaly.

Bylo provedeno šest sond, všechny ve spodní části fasády (D). Na štítu se vzhledem k jeho dochování a roku vystavení 1603 nepředpokládala žádná starší vrstva. Přítomnost pouze jedné vrstvy byla také znát díky velmi tenké originální omítce, pod níž se evidentně žádná jiná nevyskytovala. Teprve po odstranění některých tmelů se ukázalo, že se pod nimi místy nachází původní omítka, nicméně ve špatném stavu, téměř bez dochovaného rytí. Zákres s lokalizací všech sond je součástí grafické přílohy.

Provedené sondy:

Obr. 1: S1 - Sonda vpravo nahoře v části D, rozhraní mezi psaníčky, vlysem a okenním ostěním: 1 – gotická omítka?; 2 – omítka starší než 1603, pekovaná; 3 – omítka patrně 1603; 4 – omítka rekonstrukce 1964. Novější vrstvy překrývají starší vždy pouze částečně, nikoliv v celé ploše vrstvy starší.

Obr. 2: S2 - Sonda v části D, na bílém pásku mezi vlysem a špaletou pravého okna: 1 – omítka starší než 1603, pekovaná; 2 – omítka patrně 1603; 3 - omítka rekonstrukce 1964

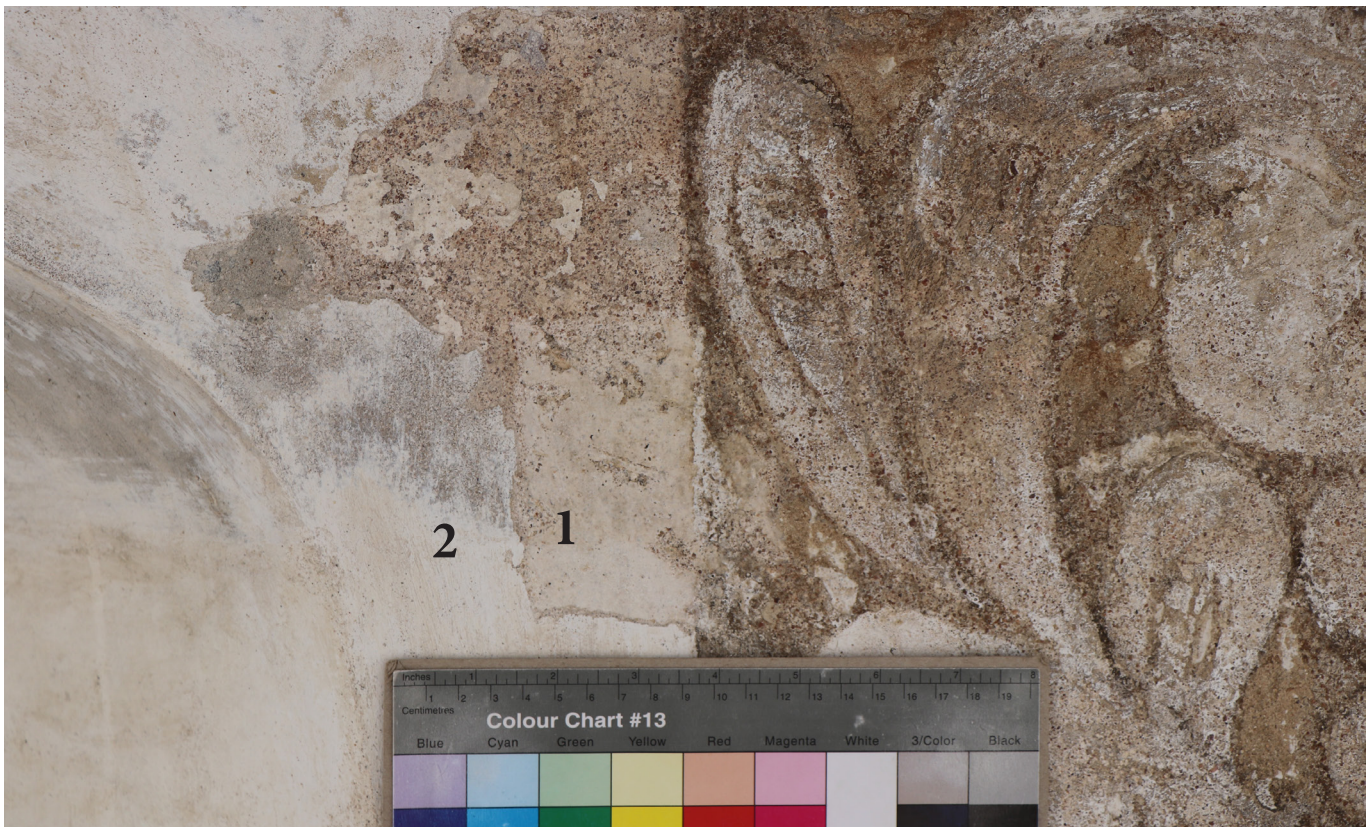

Obr. 3: S3 - Sonda v části D, na rozhraní meziokenního dekoru a levého okna: 1 – omítka starší než 1603, pekovaná; 2 – omítka patrně 1603

Obr. 4: S4 - Sonda v části D, na rozhraní dekoru okenního ostění a levého okna: 1 – omítka patrně 1603; 2 – překryvná tenká vrstva štuku, patrně 1964. Pod vrstvou 1 prosvítá pekovaná vrstva 1 z předchozích sond (vzniklá před rokem 1603)

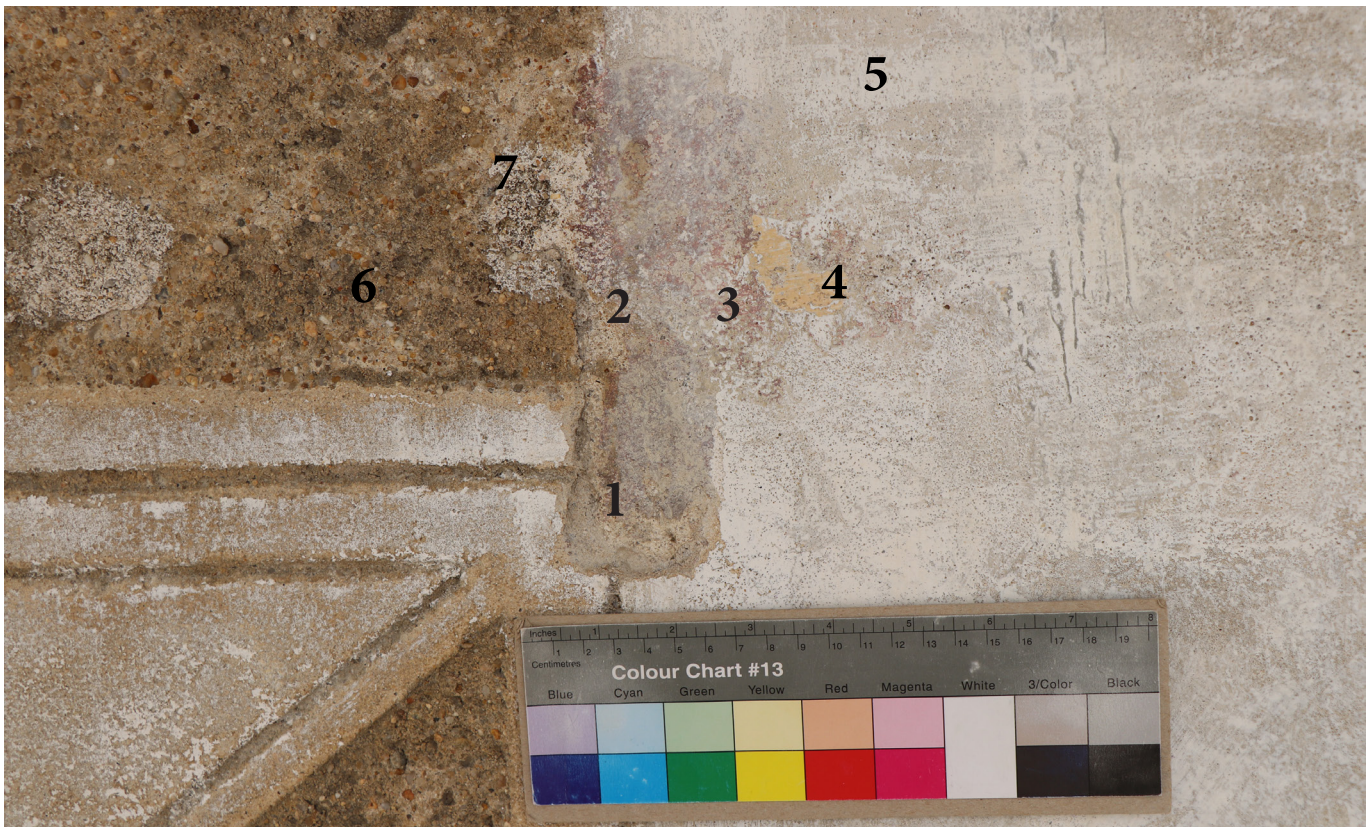

Obr. 5: S5 - Sonda v části D, na rozhraní bílé plochy a psaníček:1 – renesanční omítka (datace neznámá); 2 – růžová barevná vrstva; 3 – fragmenty bílých; 4 – fragmenty okrové barevné vrstvy; 5 – fragmenty bílých; 6 – omítka z roku 1964; 7 – tmel z roku 1998. Renesanční omítka vrstvy 1 se nachází pouze ve vrchní části oblouku, ve spodních cca 2/3 je nahrazena omítkou z roku 1964.

Obr. 6: S6 - Sonda v části D, vlevo pod levým oknem, část s psaníčky: 1 – renesanční omítka (datace neznámá); 2 – omítka z roku 1964

4.1.5 Chemicko-technologický průzkum

Pro chemicko-technologický průzkum byly odebrány čtyři vzorky. Hlavním cílem bylo analyzovat základní materiál omítek a definovat materiálový rozdíl mezi omítkou renesanční a omítkou z roku 1964. Dalším cílem bylo určit, zda se pod současnými vrstvami nenachází původní vrstva intonaca bianca. Dále byla zkoumána stratigrafie pozdějších překryvných nátěrů, které se místy alespoň částečně dochovaly.

Výsledky chemicko-technologického průzkumu budou popsány níže, kompletní zpráva z průzkumu je přiložena jako textová příloha.

4.1.5.1 Výsledky chemicko-technologického průzkumu

Omítka je vápenná, hydraulická příměs nebyla zpozorována v žádném typu omítek. Původní bianco nebylo zcela potvrzeno na žádném ze vzorků, na vzorcích byly nelezeny pouze bianca z rekonstrukcí. Na dvou vzorcích byla nalezena obdobná plněná vrstva, i zde se patrně jedná o druhotné bianco. Povrch omítek i bianc je často sulfatizován, což může být spojeno s reakcí vápenných omítek s polutanty v ovzduší. Sulfatizace se zároveň projevuje černým zabarvením omítky.

Překryvné vrstvy mají bohatou stratigrafii, na vzorku bylo nalezeno deset vrstev. Nejspodnější vrstva je světle modrá, obsahuje smalt. Následují bílé vrstvy, některé jsou červené nebo do zelena.

4.2 Výsledky průzkumu

4.2.1 Historie domu a výzdoby fasády

Rok postavení domu není znám, dům má středověké základy, jejichž stopy byly v minulosti nalezeny až v prvním patře (kamenná stojka na východní fasádě[2], nález černé omítky roku 2017 – viz kapitola Nejstarší dochovaná vrstva). Do současné podoby byl dům postaven v době renesance, roku 1603 byl dodatečně přistavěn štít. Tvaroslovně se fasáda od této doby nijak zásadně nezměnila.

První zmínka o budově pochází z roku 1576, kdy byl dům prodán za nízkou cenu[3] (120zl) krejčímu Václavu Kášovci. Ten o čtyři roky později podstupuje dům synu Janovi. Z nízké nákupní ceny lze soudit, že dům nebyl v dobrém stavu. Rok 1876 lze tedy patrně považovat za nejstarší možný letopočet, kdy mohla vzniknout první fáze sgrafitové výzdoby. Protože syn Jan provedl v roce 1603 následující přestavbu, je možné, že první fáze byla provedena ještě v době, kdy byl majitelem jeho otec. V době výzdoby první fází sgrafit byl dům patrně jednopatrový bez štítu. Z první fáze je dochována část psaníček včetně jejich horní hranice (obr. 73). Z této fáze také patrně pochází hladká bílá a šedá omítka, která se vyskytuje okolo oken prvního patra pod omítkami sgrafit druhé fáze.

2 Archiv NPÚ České Budějovice. TA 4593. Návrh na restaurování a stanovení jednotlivých fází restaurátorských prací na základě restaurátorského průzkumu. Jiří Štork. Tábor, 10. 9. 1998.

3 Archiv NPÚ České Budějovice. 3296. Tábor, stavebně historický průzkum, Pražská ulice čp. 210. Jan Muk. Praha, 1978.

Štít byl přistavěn v roce 1603, kdy byla zřejmě také provedena jeho výzdoba. Spodní část fasády se částečně držela dosavadní koncepce, psaníčka zůstala pohledová. Nově byla provedena dekorativní výzdoba okolo oken a vlys nad psaníčky byl evidentně rozšířen. Společně s výzdobou štítu vznikla velmi členitě a bohatě zdobená renesanční fasáda.

O historii domu v následujících obdobích není mnoho zpráv. Stavba často střídala majitele, z historie budovy je kromě evidence majitelů zaznamenán pouze požár z roku 1704. Ten sice primárně zasáhl sousední budovu, je však možné, že se týkal i domu č.p. 210. V období 17. až 19. století (nelze přesněji určit) byla fasáda několikrát přemalována, případně opatřena překryvnými omítkami. Docházelo také k úpravám v oblastech oken a výkladců.

Roku 1964 byla pod vrstvou barevných vrstev a omítek nalezena sgrafitová výzdoba. Objeveno bylo také jiné původní provedení oken v prvním poschodí. Zde se pod stavebními rekonstrukcemi dochovala renesanční okna se širokými rozevřenými špaletami. Roku 1964 bylo rozhodnuto o odkryvu sgrafit a komplexním restaurátorském zákroku včetně rekonstrukcí, dále o obnovení širokých špalet[4]. Z tohoto zásahu nebyla nalezena restaurátorská dokumentace, pouze některé úřední dokumenty a obrazové materiály. Ve spodní části se rekonstrukce týkaly zejména psaníček a téměř celého vlysu – pásu pod kordonovou římsou. V části štítu proběhly alespoň částečné rekonstrukce téměř na všech prvcích. Rekonstruovány byly také štukové profilace a římsy.

Další restaurátorský zásah se odehrál v roce 1998. Tomuto zásahu předcházel poměrně podrobný průzkum na severní i východní fasádě budovy.[5] Od posledního zásahu byly omítky značně poškozené, tvořily se v nich dutiny a bylo oslabeno intonaco bianco. Špatný stav omítek dokumentuje už fotografie z roku 1973[6]. Při zásahu byla provedena injektáž a zpevnění (penetrace) dochovaných omítek. Dále byly provedeny spíše menší rekonstrukce v omítce a obnoveno intonaco bianco. Ze stavebních prací zásadních pro vzhled fasády bylo posunutí oken ve druhém patře směrem dovnitř, za okenní špaletu. Tím také vznikl mezi okny prostor pro další rekonstrukci sgrafita.

V následujících letech proběhly dle majitele další, spíše řemeslné opravy fasády. Byly nově prováděny soklové omítky a také problematický úsek psaníček podél pravého kraje fasády v kontaktu s vedlejší budovou.

Lze říci, že současná sgrafitová výzdoba na severní fasádě koncepčně odpovídá renesančnímu záměru z roku 1603. Přestože v některých částech došlo k rozsáhlým rekonstrukcím (např. vlys z roku 1964), drží se tyto rekonstrukce obdobného tvarosloví a v rámci celé fasády se opakuje několik dekorativních ornamentálních prvků (voluty, ovoce, listy, rollwerk).

4 Archiv NPÚ České Budějovice. TA 4593. Tábor NKP – Pražská čp. 210 – úprava průčelí. Tábor, 2. 7. 1964.

5 Ibidem (4)

6 Ibidem (3)

4.2.2 Ikonografie díla

Byla snaha o ikonografickou identifikaci tří figur. Dále se průzkum zabýval dvěma portréty (B2 a B3) a základními tvary použitými v dekorech.

K figurám nebyly dohledány žádné grafické podklady, které by sloužily jako předlohy. Byla tedy snaha pouze o jejich obecnou identifikaci.

Centrální postava (B7 byla v historických dokumentacích nazývána „Florou". Podle atributů a způsobu zobrazení by se však také mohlo jednat o antickou bohyni „Ceres"[7], „Pomonu"[8], případně pohanskou „Meluzínu"[9]. Hlavním atributem bohyně Ceres jsou různé plodiny, nejčastěji obilný snop, je však spojována i s ovocem. Často však bývá zobrazována jako vyzrálá žena[10], což by tomuto sgrafitu odporovalo. Atributy zobrazená postava nejvíce odpovídá bohyni Pomoně, která bývá zobrazována s ovocem[11]. Rozviliny na místě spodní části těla jsou v období renesance a manýrismu poměrně běžné. Nelze je tedy spojovat s jednou konkrétní postavou, v ikonografickém určení tento prvek tedy nepomůže.

Dvě figury (C9 a C13) se identifikovat nepodařilo. Levá figura je zobrazena jako žena silné postavy, oděv lze podle rukávu identifikovat jako renesanční[12]. Atributy této figury nejsou zřetelné ani z průzkumu ani z historických fotografií. Z lineární kresby je možné, že se jedná o snop (pak by i zde mohla být variantou „Ceres"). Tato postava je nicméně natolik anatomicky nepřesná, že by identifikace tak malého detailu mohla být zavádějící. Figura vpravo je zobrazena z poloprofilu, nese dle rekonstrukce z roku 1964 jablka na podnose, je však možné, že původní figura nesla jinou plodinu či atribut.

Portréty byly identifikovány jako mužský (vlevo, B2) a ženský (vpravo, B3). V obličejové části levého portrétu se dochovala renesanční omítka, je znát volný až groteskní rukopis. Z charakteru umístění jde patrně o donátory, v tomto případě by se tedy mohlo jednat o majitele v době přístavby štítu - Jana Kášovce a jeho manželku. Byla snaha blíže identifikovat postavy a jejich postavení např. podle pokrývek hlavy, ovšem neúspěšně.

Jiné než figurální prvky odpovídají renesančnímu tvarosloví. Jsou zde použity motivy volut a rollwerků. Často dochází ke křížení těchto dvou motivů pomocí prostřihových pásků ve volutách. Dále jsou použity rostlinné dekory – složité rozviliny z rostlin, lístků (ovocné, révové), a ovoce (jablka, kdoule). Prvky vedle oken (D3 a D5) jsou provedeny více fantaskně. Ve vrchní části tohoto dekoru je maskaron, od něho se směrem dolu odvíjí rollwerky propojené s jablky a lístky. Protikladem k nim jsou geometrické dekory – psaníčka a čtvercové sítě použité ve spodní části štítu.

---

7 Dle názoru Mgr. Jiřího Kaše

8 Dle názoru prof. PhDr. Petra Fidlera

9 Dle názoru Mgr. Jany Waisserové

10 ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Bohové a hrdinové antických bájí.* Brána, 1996. ISBN 80-7243-097-1.

11 Ibidem.

12 KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Renesance.* Praha: nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-143-4

4.2.3 Chronologický popis nalezených vrstev

Lokalizace všech popisovaných vrstev je zakreslena ve fotografii fasády, zákres je součástí grafické přílohy (obr. 226).

4.2.3.1 Nejstarší dochovaná vrstva (patrně před 1576)

Nejstarší nalezenou omítkou je dnes černá hladká vrstva, která byla odhalena v úrovni prvního patra, v pásu napravo od pravého okna (prvek D5, obr.1). Nebylo zkoumáno, jak rozsáhlá část se pod novějšími omítkami nachází. Omítka je šedo-okrově zbarvená, hladce kletovaná, povrch je dnes černý. Z odhalené části není znát, zda byla před aplikací novější vrstvy opekována.

Datace vrstvy je neznámá, pokud však předpokládáme, že následující vrstva byla provedena před rokem 1603, nelze vyloučit, že popisovaná vrstva patří ke gotické fázi stavby. K této fázi připisuje dokumentace z roku 1998 pouze kamennou stojku na východní fasádě, v úrovni prvního patra.

4.2.3.2 První renesanční fáze (mezi lety 1576 a 1603)

K následující vrstvě je přiřazena část výzdoby spodní (D) části fasády. Jedná se o dochovaná psaníčka, která patrně nebyla v následující fázi (1603) předělávána. Spodní část fasády byla tedy před tímto rokem pojednána psaníčky, v okolí špaletových oken se patrně nacházela bílá plocha omítek. Není jasné, jak vypadala část s vlysem pod kordonovou římsou.

Omítka této vrstvy je šedo-okrovo-růžového zbarvení, s většími tmavšími kaménky písku, nevyhašeného vápna a cihly. Lokálně se v ní nachází kousky dřeva. Povrch je v částech Colorata dnes již poměrně hrubý, v částech bianca kletovaný. Současně s touto vrstvou patrně vznikla i úprava nároží – šedá bosáž.

Místa, přes která měl být v následující fázi proveden dekor (vlys a okenní ostění – prvky D2, D3, D4, D5), byla napekována. Peky jsou zhruba 1-2 cm dlouhé.

Tato vrstva je datována před rok 1603, kdy byl postaven štít. Nepodařilo se dohledat, kterého roku byla provedena. Je možné, že výzdoba pochází z období mezi lety 1576 a 1580 (1576 – dům kupuje Václav Kášovec, 1580 – podstupuje ho svému synovi), či novější.

4.2.3.3 Druhá renesanční fáze (kolem 1603)

Druhá renesanční fáze se týká výzdoby celého štítu, který byl postaven v roce 1603. Na štítu se tedy jedná o nejstarší fázi. Volutový štít je vertikálně i horizontálně členěn architektonickými pilastry a římsami. Ve sgrafitu jsou provedeny jak plochy, tak i členitá architektura. Na štítu jsou provedeny celkem tři figury a dva portréty, ostatní výzdoba je rostlinného či geometrického rázu (viz kapitola Výzdoba restaurované fasády). V psaníčkové části došlo k úpravám či doplňkům, aby byl celek fasády sourodý. Z předchozí fáze

zde byla ponechána psaníčka, nově bylo provedeno okolí oken a vlys.

Podkladem pro omítku na štítu bylo zdivo kombinované z pálené cihly a tmavého kamene. V částech spodní části fasády, které měly být překryty novou omítkou, byla podkladem již existující omítka, která byla před aplikací této vrstvy napekována. Omítka byla nanesena pouze v jedné a velmi tenké vrstvě, současná tloušťka omítky je od 0,1 do 1cm. Omítka je o tón tmavší než omítka předchozí vrstvy, více do šedo-okrového zbarvení. Jedná se omítku pojenou bílým vzdušným vápnem, v její struktuře se nachází vedle drobných zrnek písku také větší kamenivo. Jeho frakce je okolo cca 0,15-0,2cm, barvy okrové a tmavší hnědé. Vedle kameniva se zde nacházejí kousky cihly o obdobné frakci. O povrchové úpravě nelze z dochovaných částí vyčíst mnoho informací, současný povrch omítky je hrubý, jako by byl původně spíše filcovaný (kletovaná omítka se dnes nachází spíše v bílých plochách okolo sgrafita, na rámech a architektuře, i zde však nese stopy vymývání). Intonaco bianco bylo patrně nanášeno v nátěru, ještě do vlhké omítky. Následně proběhlo samotné rytí sgrafita.

Sgrafito je v této vrstvě provedeno rozdílně. Zatímco motiv „Ceres“ a například dekory okolo oken v prvním patře jsou provedeny drobnopisně a zároveň uvolněnou rukou, postavy dvou figur ve druhém patře (část C) jsou provedeny v hrubších linkách. Ty mohou být výsledkem dodatečného prorývání při zásazích, nicméně postavy jsou i anatomicky a celkově výtvarně provedeny s větší nepřesností.

4.2.3.4 Následující vrstvy (17. století až 1964)

O této fázi výzdoby fasády mnoho nevíme. Jsou zde dochovány fragmenty více bílých i barevných nátěrů. Z fotografie z roku 1950[13] lze usuzovat, že dům byl celoplošně omítnut a reliéf sgrafit neprosvítal.

4.2.3.5 První restaurátorský zásah (1964)

Jde o vrstvu z prvního restaurátorského zásahu. Tehdy byla renesanční sgrafita odkryta, restaurována a chybějící části doplněny. Rekonstrukce byly poměrně rozsáhlé, tato vrstva tvoří zhruba x% veškeré výzdoby fasády. Týká se to nejen sgrafitových omítek, ale i velké části štukových prvků. V místech napojení na renesanční omítku je tato vrstva místy překryvná.

Omítka této vrstvy je poměrně hrubá, oproti renesanční omítce hnědo-okrová. Malta je pojena bílým vzdušným vápnem, v plnivu je zastoupeno kamenivo s větší frakcí. Největší kaménky mají bílý, šedý, okrový či červený tón, jedná se o vymleté oblázky. Barevnost omítky byla záměrně zvolena mírně odlišná oproti renesančnímu originálu[14] (dnes je patrně barevnost jiná, tyto omítky jsou sytě okrovo-hnědé). Oproti renesančnímu sgrafitu je provedení hrubší, jednotlivé ornamenty jsou mohutnější, rýhy silnější do tloušťky

13 Archiv NPÚ České Budějovice. Fotografická sbírka. Inv. Číslo 3360. Tábor, Pražská ulice, čp. 210 – průčelí s renesančním štítem s pilastry 1580. Květen 1950.

14 Archiv NPÚ České Budějovice. TA 4593. Tábor NKP – Pražská čp. 210 – úprava průčelí. Tábor, 2. 7. 1964.

i do hloubky. Povrch omítky je dnes velmi hrubý, což je způsobeno jednak zmíněným hrubším provedením celého sgrafita, jednak také vymytím povětrností.

Součástí zásahu byly dále rekonstrukce čučků na vrcholcích. Zdroje se dále zmiňují o celoplošném hydrofobizačním nátěru fasády přípravkem Lukofob.[15]

4.2.3.6 Restaurátorský zásah (1998)

Dle restaurátorského záměru se tento zásah skládal z upevnění oddělených částí omítky (penetrace, vyplnění dutin vápenným pojivem), tmelení (rekonstrukcí) a retuší tmelů i prvků z roku 1964[16]. Zásahu předcházel průzkum jednotlivých vrstev – fází výzdoby fasády.

Během tohoto zásahu byly větší rekonstrukce provedeny zejména v oblasti oken druhého patra (prvek C11), kde v rámci rekonstrukce došlo k jejich posunutí do špalety směrem dovnitř[17]. Okolo oken tak vznikl velký prostor pro rekonstrukce. Další rozsáhlá rekonstrukce byla provedena na nejvyšší volutě (prvek A5). Rekonstrukce se dále týkaly některých políček na pilastrech štítu apod. Ve spodní části fasády byly zhotoveny soklové sanační omítky.

Omítka sgrafita byla dle záměru[18] nanesena ve dvou vrstvách. Jádrová omítka měla zrnitostí odpovídat okolnímu originálu. Omítka je světlá bílo-okrová, se zastoupením hnědého, červeného a okrového kameniva. Na ni byla nanesena tenká vrstva štuku, zde představující intonaco bianco. Do nezaschnutých omítek bylo provedeno rytí napojující se na okolní originál. V mělkých defektech, kde buď došlo k vymytí omítek z roku 1964, nebo zde chyběla povrchová modelace tvarů, byl použit jemný[19] okrový štuk (dnes je vidět např. na dekoru kordonové římsy, prvek D1).

Součástí zásahu byla retuš intonaca colorata i intonaca bianca. Na fasádě se v tuto chvíli nacházely tři hlavní typy tmelů, fasádu bylo tedy potřeba vizuálně zcelit retuší. Co se týče bianca, podle záměru byla bílá vrstva aplikována pouze na vršky povrchu (tedy na plasticky zvýrazněné části). Bianco bylo aplikováno štětcem nebo vkletováno, materiálově se jednalo o vápenné barvy. Barevná retuš tmelů byla provedena lazurami pojenými disperzí.

Po ukončení prací byla fasáda opatřena celoplošným hydrofobizačním nátěrem[20].

Co se týče rekonstrukcí, tento zásah se oproti předchozímu (1964) držel méně renesančního tvarosloví. Rekonstrukce byly založeny na plodech, listech a volutách, které však neměly pevný tvar.

15 Archiv NPÚ České Budějovice. TA 4593. Tábor, pražská ul.čp.210 – dokumentace k opravě průčelí. Tábor, 26. 5. 1964.
16 Archiv NPÚ České Budějovice. TA 4593. Závazné stanovisko. České Budějovice, 5. 11. 1998.
17 Ibidem.
18 Ibidem.
19 Ibidem.
20 Ibidem.

4.2.3.7 Další zásahy (od 1998 do 2017)

Od posledního restaurátorského zásahu do roku 2017 probíhaly na fasádě pouze udržující práce. V rámci nich byly měněny soklové sanační omítky včetně spodní části nárožní bosáže, která byla provedena pouze v omítce bez barevné povrchové úpravy. V téže omítce byla rekonstruována vertikální části psaníček vpravo, která byla silně zasolena (obr.22). Současně s nimi byla rekonstruována krajní pravá část vlysu, zhruba 35cm od okraje (obr.162). Na této rekonstrukci je znát slabá výtvarná úroveň. V téže omítce jsou také provedeny části některých čtvercových sítí ve spodní části štítu (např. prvek D12).

Při těchto opravách byla také fasáda údajně penetrována disperzí . Je možné, že ledabyle provedené vrstvy intonaca bianca pocházejí také z těchto zásahů.

4.2.4 Stav díla a jeho příčiny

Stav díla byl na některých místech havarijní. Hlavní příčinou je orientace fasády na sever, kde se klimatické podmínky projevují nejextrémněji. Důsledkem těchto podmínek docházelo k oddělování omítky od podkladu, v omítce se tvořily kapsy, které se postupně rozšiřovaly. Na první pohled byla dále znát nečitelnost díla a necelistvost fasády, což je důsledkem řady odborných či méně odborných restaurátorských zásahů, při kterých byly používány různé typy tmelů.

Všechna nalezená poškození jsou společně s fotografiemi uvedena v kapitole Třídník poškození.

4.2.4.1 Stav původní vrstvy

Obě renesanční fáze se vyznačovaly zhruba stejným typem poškození. Technický stav byl místy havarijní, zejména na figuře vpravo (C13) a „Ceres“ (B7). Zde docházelo k oddělování omítky od podkladu, do vzniklých dutin většinou proudila srážková voda, a docházelo tak k jejich rozšíření do rozsáhlých kapes. Příčina je povětrnostní v kombinaci s tím, že bylo sgrafito provedeno na velmi tenké jedné vrstvě omítky. K hloubkovému poškození na figuře C13 došlo zejména v místech kontaktu původní omítky s omítkou z roku 1964, která měla jiné mechanické vlastnosti a docházelo tak k pnutí. Omítka byla místy slabě kohezní, zejména pod vrstvou pozdějších disperzí. Povrch omítky byl silně vymyt, což bylo nejlépe vidět v místech, kde se omítka ztrácela a plynule přecházela v podkladový kámen či cihlu. Současná světle šedá barevnost colorata patrně neodpovídá barevnosti původní.

Negativní vliv na estetický stav měly také pozdější zásahy. Přestože se záměry z obou zásahů nezmiňují o hloubkovém zásahu do originálních omítek, není tento postup vyloučen. U obou figur na štítu (patro C) byly některé linky provedeny v tak široké a hluboké stopě, že je pravděpodobné, že došlo k jejich dodatečnému prorývání.

Původní intonaco bianco se patrně alespoň ve fragmentech dochovalo, ale ve slabé intenzitě. Plochy bianca byly přetřeny novodobými bílými nátěry.

4.2.4.2 Stav doplňků

Technický stav většiny doplňků byl dobrý. Pouze na štítu, v místech nad parapety, byly novodobé omítky duté, při větším tlaku měly slabou kohezi. Na figuře C13 se vytvořily kapsy v místě tmelu (viz Stav původní vrstvy). Na povrchu rekonstrukcí z roku 1964 bylo znát vymývání. V omítkách se lokálně nacházely praskliny, a to v plochách i na štukových prvcích.

Estetický stav doplňků byl horší. Postupem času zřejmě došlo ke ztmavnutí originálů i rekonstrukcí. Omítka doplňků z roku 1998 měla zeleno-šedou barvu, která se špatně propojovala s okolím, patrně došlo v průběhu let ke změně barevnosti retuší v kombinaci s jejich vymytím. Intonaco bianco bylo v nejexponovanějších částech štítu silně vymyté. Ve spodní části bylo sice dochováno celistvěji, ale vlivem nepečlivého nanášení bylo esteticky nevyhovující. Na některých tmelech z roku 1998 bylo pak intonaco bianco příliš hladké, barva byla bez struktury, celý tmel působil rušivým dojmem.

Celistvost fasády byla také narušena světle šedými omítkami, které byly ve velkých plochách naneseny v soklových částech a na pravém kraji budovy. V těchto omítkách se lokálně nacházely vlasové trhliny.

4.2.4.3 Třídník poškození

Poškození omítky

Úplná ztráta omítky		
Popis	Hloubkové defekty s odhalením na zdivo se vyskytují na štítu. V jejich okolí se nacházejí duté kapsy omítek. Odhalené cihly mají místy velmi slabou soudržnost.	
Rozsah	Lokálně - štít, zejména figura B7 a C13	
Příčina	Povětrnostní vlivy - rozšiřování odpouklých míst Novodobé vysprávky - mechanické odpouknutí omítek	

Ztráta koheze omítky		
Popis	V dutinách a v místech odstraněných tmelů má omítka velmi slabou kohezi - drolí se a práškovatí. Špatnou kohezi omítky lze předpokládat v celé vrstvě štítu.	
Rozsah	Výrazné - štít, zejména renesanční části	
Příčina	Stárnutí omítky	

Oddělování omítky od podkladu - dutiny		
Popis	V omítkách se nacházejí dutiny. Jsou drobné meziomítkové i rozsáhlé, mezi omítkou a zdivem. Někde vytvořily dutiny kapsy, do nichž dále zatéká, čímž se dutiny rozšuřují.	
Rozsah	Výrazné - štít, zejména renesanční části, ale i 1964 V malé míře - spodní část fasády	
Příčina	Povětrnostní vlivy, zatékání do omítek	

Mělčí defekty		
Popis	Mělké defekty se týkají zejména tvarosloví sgrafita - jde o lokální ztrátu nevyryté plochy, takže je ztížená čitelnost tvarů.	
Rozsah	Lokálně	
Příčina	Odpadnutí části omítky (v rytých linkách se může udržovat voda)	

Praskliny v omítce		
Popis	Lokálně se v omítkách nacházejí praskliny. Na štítu se to týká všch typů omítek, ve spodní části fasády zejména omítek novějších.	
Rozsah	Lokální	
Příčina	Drobné statické problémy stavby	

Hloubkové poškození omítek mimo sgrafita		
Popis	Po bocích a ze zadní strany štítu jsou omítky popraskány, místy se oddělují od podkladu	
Rozsah	Výrazně	
Příčina	Exponované místo - povětrnostní podmínky	

Vymývání povrchu omítky		
Popis	Povrch omítky je vymytý, jsou zřetelné vymyté oblázky a místy je omítka vymytím ztenčena na úroveň cihly. Vymytí se týká renesančních částí i rekonstrukcí z roku 1964. Na renesančních částech jsou vymyty části colorata i bianca.	
Rozsah	Celoplošně - štít Mírně - spodní část	
Příčina	Exponování fasády na severní stranu - vyšlehávání větrem a deštěm	

Povrchová poškození

Ztráta intonaca bianca		
Popis	Intonaco bianco bylo vymyto již v minulosti, proto několikrát došlo k jeho obnovení. Na exponovaných místech je vymyto i bianco z rekonstrukcí.	
Rozsah	Výrazné - vrchní část štítu Ostatní části méně výrazné, ale zřejmé	
Příčina	Povětrnost, stáří původního bianca, nedostatečné vyzrátí novodobých	

Biologické napadení		
Popis	1. Jde o napadení lišejníkem. Týká se exponovaných čučků a dále omítek na štítu vždy zhruba 30cm nad oplechováním - zde se drží vlhkost a podmínky pro biologické napadení jsou pozitivní. 2. Biologické depozity - Odumřelé schránky hmyzu v struktuře omítky.	
Rozsah	1. Rozsáhlé - štít, zejména úseky A a B, vždy 30cm nad oplechováním 2. V malé ploše na místech : nad hlavou „Ceres“, spodní část figuri na pravo	
Příčina	1. Odrážení vlhkosti o parapety - dlouhodobě zavlhčená omítka 2. Ztráta omítky, degradace omítky - tvorba malích chodbiček v struktuře.	

Zčernání omítky		
Popis	Všechny části omítky byly zčernalé, nejsilnější bylo znečištění v dešťových stínech (pod římsami, parapety).	
Rozsah	Celoplošně	
Příčina	Usazování polutatů z ovzduší.	

Povlak disperzí		
Popis	Zejména v místech dešťových stínů, která nebyla tolik vystavena vymývání povrchu omítek, se drží povlaky disperzí z minulých zásahů. Jde o zčernalé vrstvy, pod kterými má omítka velmi slabou kohezi. Povrch však působí kompaktně.	
Rozsah	Lokálně - štít	
Příčina	Zásahy, patrně neodborné od 1998 po současnost (nános příliš vysoké koncentrace produktu)	

Esteticky nevhodné tmely		
Popis	Některé vysprávky působí rušivě - mají nevhodně zpracovaný povrch nebo vymyté retuše.	
Rozsah	Lokální	
Příčina	Stárnutí předchozích zásahů, způsob provedení	

4.2.5 Podklady pro rekonstrukci

Pro případné rekonstrukce sgrafit, které byly součástí zásahu, bylo nutné pátrat po obrazových materiálech. Byla snaha pátrat buď zdrojích původních, tedy grafikách, které mohly soužit předlohou, nebo jen podobných, které by napověděly alespoň ikonografickým konceptem. Po neúspěšném pátrání bylo přistoupeno k využití materiálů, týkajících se přímo fasády, tedy historických fotografií. Většina z nich pocházela z roku 1964.

Kvůli umělecko-historickému průzkumu a objasnění role zobrazených portrétů a figur byly využity databáze a publikace zabývající se historickým odíváním (viz Ikonografie díla). Ani zde však nebylo pátrání úspěšné.

Zdroje, které byly použity pro hledání předloh, příbuzných tvarů nebo historických dokumentů:

Internetové zdroje a databáze
http://www.bildindex.de
http://www.digitale-sammlungen.de
http://digitale.bibliothek.uni-halle.de
http://www.google.com

Historické fotografie
Fotosbírka NPÚ Praha
Archiv NPÚ v Českých Budějovicích
Státní okresní archiv Tábor

Konzultace s kunsthistoriky
Mgr. Jana Waisserová
Mgr. Jiří Kaše
Prof. PhDr. Petr Fidler

Odborné publikace
BUTSCH, Albert Fidelis. Handbook of renaissance ornament
FINK, Gerhard. Encyklopedie antické mytologie
KYBALOVÁ, Ludmila. Dějiny odívání: Renesance
MACH, Bedřich. Ornamentika: Přehled dějin, rozvoje a rázovitých forem umění okrasného všech dob.

Protože byly původní předlohy nedohledatelné, staly se hlavním zdrojem historické fotografie fasády. Ty pocházely převážně z roku 1964. Některé zejména detailnější fotografie byly pořízeny před restaurováním, fotografie celků až po restaurování. Využity byly obě varianty. U nefigurálních částí byly dále využity databáze a publikace alespoň pro podrobnější studium renesanční ornamentiky a možných dekorů. Pokud se v některých příkladech ukázalo, že rekonstrukce z roku 1964 neodpovídají pravděpodobné renesanční podobě, případně byly tyto rekonstrukce ve špatném stavu, byly nahrazeny novou rekonstrukcí s upraveným tvaroslovím.

Rozsáhlé rekonstrukce se týkaly těchto prvků, jejich grafický zákres je součástí grafické přílohy, (obr. 230). Pod každým prvkem je zdůvodnění rozsáhlejší rekonstrukce. Zároveň je u každého z nich připsán hlavní zdroj pro pozdější rekonstrukce (označení prvků je uvedeno v grafické příloze):

Voluty – všechny (prvky A3, A5, B5, B9, C7, C15)

- hloubkové defekty, vymytí – nečitelnost tvarosloví, neestetické nebo nečitelné rekonstrukce, rekonstrukce se rukopisem velmi liší od originálů
- C15, B5, B9 – rekonstrukce z důvodu značné ztráty koheze a adheze omítky z rekonstrukcí v roce 1964
- rekonstrukce na základě dochovaných částí na všech volutách, dobových fotografií, domyšleno na základě znalosti renesančního tvarosloví. Voluty v části A rekonstruovány podle dochovaných fragmentů na úseku A3 nasvícených v bočním světle

„Ceres“ – figura (B7)

- hloubkové defekty, vymytí – nečitelnost tvarosloví, neestetické rekonstrukce zejména z roku 1998 (světlý tmel v oblasti ruky)
- rekonstrukce na základě bočního nasvícení a okolních tvarů

„Ceres“ – okolní dekor (B7)

- hloubkové defekty, vymytí – nečitelnost tvarosloví, neestetické rekonstrukce z let 1964 i 1998
- lokálna redukce rekonstrukcí z 1964, ztráta koheze omítky
- rekonstrukce na základě bočního nasvícení, dobových fotografií některých detailů a okolního dekoru

Figura vpravo (C13)

- hloubkové defekty ve velkých plochách i detailech – nečitelnost tvarosloví, rekonstrukce v oblasti ňader z roku 1998 (rozdílná rekonstrukce oproti historické fotografii)
- rekonstrukce na základě dobových fotografií (1964)

Střed mezi okny a pod okny (C11)

- neestetická rekonstrukce z roku 1998 související s repasí oken a jejich posunem dovnitř špalety - patrně dlouhodobý tvaroslovný problém, liší se zde podoba před 1964, po 1964 i po 1998.
- rekonstrukce na základě bočního nasvícení, historických fotografií a odvození podle okolního dekoru

Vlys – pravá část (D2)

- neestetická rekonstrukce z 90. let (tvaroslovně i barevně nevyhovující)
- rekonstrukce na základě dobové fotografie, domyšleno podle renesančního tvarosloví a okolního dekoru

Okenní ostění vpravo (D5)

- ztráta renesančních omítkových vrstev s dekory
- rekonstrukce na základě lépe dochovaného dekoru u levého okna

Štuková římsa na vrcholu štítu (A1)

- ztráta omítky – povětrnostní podmínky, exponované místo
- rekonstrukce podle dochované římsy

4.2.6 Zkoušky postupů

4.2.6.1 Zkouška čištění černého šlemu

Po celoplošném vyčištění omítky zůstal na některých místech, zejména v dešťových stínech, černý šlem. Po zkušenostech z praxe proběhla zkouška vyčištění pomocí 5% roztoku uhličitanu amonného. Ve formě arbocelového zábalu se nechal působit na omítku po dobu 10 minut. Místo bylo následně očištěno kartáčem s čistou vodou, čímž byly s povrchu opláchnuty uvolněné nečistoty. Na místo byl následně aplikován zábal z čisté vody. Zkouška měla pozitivní výsledek.

Obr. 7: Aplikace zábalu buničiny s 5% roztokem hličitanu amonného.

Obr. 8: Výsledek po očištění.

Čištění uhličitanem amonným nezabralo na místech malých říms, kde se černý šlem nacházel na rekonstrukcích. Mohlo jít o ztmavlou retuš či přítomnost jiného materiálu, pojiva apod. Na těchto místech byla provedena zkouška čištění rozpouštědly. Rozpouštědla se nechala na místo působit v zábalu po dobu 15 minut, následně byla místa čištěna kartáčem či skalpelem. Všechny varianty čištění neměly žádný výsledek, bylo rozhodnuto o přeretušování daných míst v závěrečné fázi.

Testované prostředky: Technický líh; Isopropanol; Xylen

Obr. 9: Aplikace zábalu buničiny s 5% roztokem hličitanu amonného.

Obr. 10: Výsledek čištění. V tomto místě čistící zábal nemněl účinek.

4.2.6.2 Zkouška celoplošného strukturálního zpevnění

Byla testována schopnost zpevnit podklad (účinnost této vlastnosti byla zkoušena pouze na dotyk), u testovaných konsolidantů bylo dále pozorováno, zda na zpevňovaném místě nevytvoří zákal, případně zda nebudou následovat povrchové výkvěty solí. Při výběru finálního prostředku bylo přihlédnuto k obecným zkušenostem, jaké s daným přípravkem jsou v praxi (schopnost penetrace, síla zpevnění, prostupnost skrz vrstvu starých disperzí).

Testované prostředky:

Bindzil

Sebosil

Remmers KSE 100 + Calosil (ředění 1:1 s lihem, aplikace druhý den po KSE)

Zpevňovací vlastnosti měly všechny testované prostředky. Pro celoplošné zpevnění v oblasti štítu a vybraných partií spodní části byla vybrána poslední možnost (KSE100 + Calosil). Výběr probíhal také na základě dobré penetrace prostředku, prostředek má schopnost projít i pod jinak neprostupné disperzní povlaky. Místo zkoušky je zaznačeno v grafické příloze. Testovaní nemělo žáden vlyv na barevnost omítky.

5. ZÁMĚR

5.1 Shrnutí průzkumu a zkoušek

Měšťanský dům v Táboře č.p. 210 je původně středověkou stavbou, dnešní podoba pláště je renesanční. Jde o rohový dům, průčelní fasáda je orientována na sever, vedlejší fasáda na východ. Severní fasáda je dělena na dvě hlavní části – spodní část se psaníčky a vrchní volutový štít. Spodní části dominují psaníčka a rostlinné dekory, vrchní část je složitě členěna pilastry a římsami, dominují jí tři figury (jedna z nich patrně „Ceres“, ostatní neznámé), dále jsou v obrazových polích dva portréty, rostlinné dekory, rozviliny a po stranách mohutné voluty.

Současná podoba výzdoby fasády je kombinací renesančních originálů a rekonstrukcí. Nacházejí se zde také fragmenty starších omítek, nepředpokládá se však, že by byly hodnotně vyzdobeny. V rámci renesanční fáze jsou zaznamenány dvě časové etapy – starší na spodní části a mladší (1603) na štítu. V rámci výzdoby štítu byly provedeny i veškeré rostlinné dekory na části spodní, psaníčka zůstala ze starší fáze. V období mezi 17. a 20. stoletím byla fasáda omítnuta a přetírána, sgrafita byla znovu objevena až v roce 1964. Tehdy byla kompletně odkryta a restaurována. V rámci zásahu proběhly rozsáhlé rekonstrukce špatně dochovaných částí. Na dnešní ploše zabírají tyto rekonstrukce zhruba 50%, zatímco 30% je tvořeno renesančními omítkami.

Renesanční sgrafito je provedeno ve vápenné omítce, dnešní zbarvení colorata je šedo-okrové.

Omítka byla nanesena ve velmi slabé vrstvě.

Rekonstrukce z roku 1964 mají tmavší zbarvení, povrch v biancu je hladce kletovaný. Rytí je provedeno silnějšími linkami než renesanční části, i tvary rekonstrukcí jsou masivnější.

Technický stav některých částí je havarijní, zejména na originálech štítu. Hloubkovými defekty je odhaleno zdivo, tvoří se zde dutiny a vyduté kapsy, které se postupně rozšiřují. Zdivo prosvítá také pod nepoškozenou omítkou, protože postupně dochází k vymývání tenké omítkové vrstvy. Původní bianco je dochováno slabě, postupně došlo k jeho vymytí i vymývání v místech colorata. Celá fasáda je ztmavlá, nejvíce se zčernání projevuje v dešťových stínech. V dešťových stínech se také drží povlaky disperzí z minulých zásahů.

Součástí zkoumaného úseku jsou také boční a zadní omítky štítu. Ty jsou místy hloubkově poškozeny, defekty v omítce se stále rozšiřují. Další částí jsou vrcholové čučky (dohromady 7 kusů), které byly znovu provedeny v roce 1964. Omítka čučků je popraskána, projevuje se na nich aktivní lišejník, jejich povrch je zčernalý.

Po vizuální stránce působí fasáda necelistvě kvůli množství různých typů omítek. Kontrast intonaca colorata a intonaca bianca je zejména ve spodní části až nepřirozeně intenzivní. Tvarosloví je nečitelné kvůli ledabylému provedení bianca.

5.2 Návrh koncepce restaurování

V první řadě budou zajištěny omítky po technické stránce, aby nedocházelo k jejich dalším ztrátám. To bude provedeno zejména na renesančních omítkách. Omítky pozdějších rekonstrukcí, které budou v havarijním stavu, budou odstraněny, protože náročnost jejich zajišťování by byla na úkor kvality i smyslu provedené práce. Zejména v oblasti štítu budou omítky strukturálně zpevněny prostředky na bázi esterů kyseliny křemičité a bílého vzdušného vápna. Injektáž dutých míst a zajišťování odpadávajících částí omítek budou provedeny prostředkem na bázi bílého vzdušného vápna s hydraulickým vápenným pojivem (Ledan).

Fasáda bude celoplošně vyčištěna od nečistot a pozdějších nátěrů v místech intonaca bianca. Z povrchu omítek budou odstraněny známky biologického napadení, tyto části budou zároveň preventivně ošetřeny. Zčernalá místa na omítkách budou vyčištěna. Nevyčistitelné části budou barevně zapojeny s okolím při finální retuši.

Rekonstrukce budou prováděny v místech hloubkových defektů a v místech, kde je nevyhovující estetický nebo technický stav předešlých vysprávek. K rekonstrukcím nebyly nalezeny žádné původní podklady, pouze fotografický materiál, kde jsou některé úseky fasády již poškozeny. V místech, kde bude zřejmá renesanční podoba, bude rekonstrukce provedena do této fáze. V místech, ze kterých jsou dochová-

ny pouze záznamy z rekonstrukce v roce 1964 a zároveň je evidentní, že renesanční podoba mohla vypadat právě takto, bude malba rekonstruována přibližně podle daného záznamu. K místům, pro která chybí obrazový materiál, nebo kde je evidentní, že renesanční podoba se od rekonstrukcí z roku 1964 odlišuje, budou provedeny návrhy na rekonstrukce, které se budou držet renesančního tvarosloví a celkového výtvarného vyznění fasády.

Materiálově bude použita vápenná malta, na exponovaná místa lze přidat malé množství přírodně hydraulického vápna. Malta bude namíchána s obdobnou frakcí a barevností kameniva, jako jsou původní renesanční omítky. Pokud se nepodaří tmely barevně zapojit odstínem malty, bude tak učiněno při finální retuši.

Retuš bude provedena v intonacu coloratu i intonacu biancu, obě retuše budou prováděny kontinuálně. Intonaco bianco bude prováděno za zachování patiny. Retuš v intonacu coloratu bude provedena takovými odstíny, aby došlo k celkovému barevnému sjednocení fasády. Retuš bude pojena slabě koncentrovanou disperzí, retuš bianca bude provedena vápennou barvou s přídavkem disperze.
Kvůli severní orientaci stěny bude štítová část mírně hydrofobizována přípravkem pro hydrofobizaci vápenných omítek.

Boční steny pilastrů, říms a zadní stěna štítu bude zbavena nesoudržných částí a znovu vytmelena. Závěrem proběhne celoplošný nátěr v odstínu intonaca bianca. Čučky na vrcholcích budou očištěny, ošetřeny od biologického napadení, celoplošně přeštukovány, hydrofobizovány a na závěr přetřeny odolným nátěrem v odstínu intonaca bianca. V rámci prací proběhne také revize a případná úprava oplechování.

Postup restaurátorských prací bude probíhat v souladu s vyjádřením zástupce NPÚ. Veškeré práce budou podrobně fotodokumentovány.

6. RESTAURÁTORSKÁ ZPRÁVA

6.1 Postup restaurátorských prací na sgrafitech

6.1.1 Čištění

Fasáda byla celoplošně vyčištěna. Čištění probíhalo ve dvou fázích – celoplošné vodou a následně lokální čištění nejtmavších částí uhličitanem amonným.

Celá fasáda byla omyta vodou za pomocí kartáčů a hub. Tím byl odstraněn tmavý šlem nacházející se celoplošně na coloratu. Omyto bylo také intonaco bianco, které bylo výsledkem předchozích zásahů. Bylo naneseno ve velmi hrubé vrstvě a na mnoha místech znečitelňovalo rytou kresbu. Na některých částech zůstala po umytí velmi slabá vrstva bianca, je možné, že se jedná o původní renesanční vrstvu.

Čištění uhličitanem amonným proběhlo na základě předchozí zkoušky (viz kapitola Zkoušky postupů). Došlo k němu na místech, která zůstala i po očištění velmi tmavá, jednalo se zejména o vrchní části polí a také části v dešťových stínech pod parapety. K čištění byl použit 5% roztok uhličitanu amonného ve vodě. Ten byl na stěnu aplikován formou arbocelového zábalu. Po desetiminutovém působení byla čištěná plocha vykartáčována a omyta houbou s čistou vodou. Aby se zabránilo případné tvorbě solí ze zbytků uhličitanu, byl na místo na dalších deset minut aplikován arbocelový zábal s čistou vodou.

6.1.2 Ošetření biologického napadení

Biologické napadení se nacházelo na štítu, zejména na částech nad plechovými parapety, v pásu zhruba 30cm. Tato místa byla ošetřena biocidním prostředkem Mechstop. Prostředek působí jako škůdce i jako prevence na ošetřená místa. Prostředek byl použit podle návodu k použití, v ředění 1:4 s vodou. Na místo byl nejprve aplikován postřik. Po několikahodinovém působení bylo místo okartáčováno vodou a umyto houbou. Tento proces byl opakován v několika cyklech, dokud ošetřená místa nebyla čistá. Na závěr byly zbytky napadení odstraněny skalpelem.

6.1.3 Odstraňovaní nevhodných sekundárních tmelů

Po umytí fasády byly zřetelné hranice mezi původní omítkou a omítkou pocházející z pozdějších zásahů. Tmely, které byly esteticky či technicky nevyhovující, byly odstraněny. Z většiny se jednalo o bílé hrubé tmely provedené v 90. letech, pouze lokálně byly odstraňovány části z roku 1964. Odstranění bylo provedeno mechanicky pomocí restaurátorského kladívka a skalpelu. Větší plochy byly odstraněny majzlíkem a kladivem.

6.1.4 Strukturální konsolidace omítky - v defektech

V defektech, které vznikly odstraněním tmelů, byla omítka dochována ve špatném technickém stavu, na dotyk se silně drolila. Do těchto defektů byl aplikován konsolidační prostředek Bindzil v ředění 1:5:2 (Bindzil:voda:technický líh). Líh byl do směsi přidáván pro zvýšení penetrace prosředku, čímž se dostal do větší hloubky než pouze na povrch omítky. Aplikace prostředku proběhla pomocí injekční stříkačky.

6.1.5 Injektování omítkových dutin

Do dutin v omítkách byly navrtány otvory, pomocí kterých probíhalo následující ošetření. Protože pod svrchní krustou byla omítka slabě soudržná, byl otvor nejprve pomocí balónku zbaven volných kamínků a písku, které by později mohly bránit v jejím připevnění zpět k podkladu. Do dutin v omítkách byl následně aplikován konsolidační prostředek Bindzil (viz předchozí kapitolu – Strukturální konsolidace omítky v defektech). Aplikace byla provedena pomocí injekční stříkačky. Konsolidant zpevnil omítku pod povrchem a přítomný líh také způsobil lepší penetraci při následném vyplňování dutin. Po zhruba deseti minutách byla do otvoru aplikována injektážní směs složená z injektážního prostředku Ledan TC a mramorové moučky v poměru 2:1.

V místech, kde byla vyplňována omítka odpouklá od podkladu, byl po injektáži použit tzv. prakovací systém. Ten pomocí tlaku působil na vlhkou vyplněnou omítku tak, aby se co nejvíce vrátila do původní polohy v jedné rovině s omítkou okolní. Sytém byl vytvořen pomocí tzv. gumicuků, které byly dle potřeby nataženy na tyče lešení, případně jiné latě. Na odpouklé místo byl následně přiložen kousek polystyrenu (rovná plocha). Směrem kolmo na stěnu byl pak polystyren přitlačen pomocí kratší latě, jejíž druhý konec byl přitlakován gumicukem. Takto vzniklý systém zajistil, aby se odpouklá místa přilepila zpátky ke zdivu. K sejmutí polystyrenu a latě došlo po zaschnutí injektáže v jedné rovině.

V místech, kde bylo evidentní, že je dutina pouze tenká a pod velmi tenkou vrstvou omítky, bylo nutné zesílit funkci přilepení, byla použita čistá směs Ledan, bez přídavku mramorové moučky.

Kvůli havarijnímu stavu figury vpravo (C13) byla tato část před injektáží nejprve zajištěna přelepy Tvoje figura taky?. Ty byly provedeny pomocí pásků nastříhaných z japonského papíru. Pásky byly na omítku přilepeny gelovitým roztokem Klucelu ve vodě. Po injektáži byly pásky pomocí vlhké houby odstraněny.

6.1.6 Strukturální konsolidace omítky - celoplošná

Štítová část, kde se dochovalo nejvíce renesančních omítek, byla celoplošně zpevněna konsolidantem KSE 100 (výrobce Remmers). Tímto způsobem byly také zpevněny omítky identifikované jako

renesanční ve spodní části budovy (tedy psaníčka a rostlinné dekory okolo oken). Tento přípravek má dobrou penetraci a působí konsolidačně i pod případnými krustami z disperzí, které se zde patrně nacházely. Prostředek byl aplikován postřikem celoplošně, včetně defektů a odhaleného zdiva, kde se nacházely slabě kohezní cihly. Protože se jedná o prostředek, který je po dlouhou dobu po aplikaci hydrofobní a zároveň bylo nutné pokračovat v práci, byla tato hydrofobita narušena. K tomu byl použit konsolidant Calosil E25 zředěný v poměru 1:4 s technickým lihem. Postřik proběhl 24 hodin po aplikace KSE 100.

6.1.7 Tmelení, rekonstrukce

Místa hloubkových defektů byla vytmelena vápennou maltou. Hlubší defekty byly vyplněny dvoufázově – jádrovou maltou a svrchní omítkou. Na figuře vpravo byly defekty nejprve obtmeleny po okrajích. Rekonstrukce byly prováděny technikou sgrafita, na zavadnuté intonaco colorato bylo nanášeno velmi zředěné bianco. Po prorytí motivu byl tmel ještě za mokra přitupován vlhkou houbičkou, případně vymyt vodou ze střičky. Takto bylo docíleno obdobné struktury povrchu, jaká se na fasádě nacházela. K těmto rekonstrukcím byla použita malta níže označena jako C. Bylo-li potřeba doplnit plastičnost pouze ve svrchní tenké vrstvě, byla použita malta D. Tento materiál byl také použit pro větší plochy, kde bylo odhaleno kamenné zdivo. Pro vyplnění nejjemnějších prasklin a defektů byla použita nejjemnější malta E. Před tmelením všemi typy malty bylo tmelené místo předvlhčeno a přetřeno řídkým pačokem ze zředěného tmelu s malým přídavkem hydraulického vápna NHL 2.

Současně s tmelením probíhala plastická rekonstrukce tvarosloví podle připravených rekonstrukcí. Seznam větších rekonstrukcí a také zdroje pro jejich provedení jsou uvedeny v kapitole Podklady pro rekonstrukce. Drobné rekonstrukce byly většinou odvozeny od okolních tvarů, tak, aby na ně navazovaly. U větších rekonstrukcí byla nejprve snaha o získání původních podkladů pro sgrafito (viz kapitola Podklady pro rekonstrukci). Pokud doklady o původní podobě nebyly nalezeny, bylo přistoupeno buď k rekonstrukci podoby z roku 1964 (která byla v některých případech známá z fotografií) nebo bylo tvarosloví domyšleno tak, aby odpovídalo pravděpodobné renesanční podobě a v celku fasády nijak nerušilo.

Na některých místech došlo rekonstrukcemi k překryvu původní omítky. To se týkalo zejména části A3, kde byla dochována renesanční omítka, ovšem tvarosloví nebylo zřetelné a omítka nebyla v dobrém technickém stavu. Bylo tedy zvoleno její překrytí omítkou novou, čímž bylo toto exponované místo zajištěno trvanlivěji. Překryta byla také část A5, kde se nacházela nezdařilá rekonstrukce z roku 1998.

Grafický zákres všech prvků, kde došlo k rozsáhlým plošným rekonstrukcím, je součástí grafické přílohy (obr. 230).

A) Složení jádrové malty:

1 : 2 (pojivo:plnivo)

Pojivo: Bílé vzdušné vápno

Plnivo: 1 díl písku „Tasovice“, 1 díl písku „Suchdol“

B) Složení obtmelovací malty:

1 : 2 (pojivo:plnivo)

Pojivo: Bílé vzdušné vápno

Plnivo: 1 díl písku „Tasovice“, 1 díl písku „Suchdol“

cca ≤0,2cm.

C) Složení základní svrchní omítky:

1 : 2 (pojivo:plnivo)

Pojivo: Bílé vzdušné vápno

Plnivo: 1 díl písku „Tasovice“, 1 díl písku „Suchdol“, přídavek cihlové drtě - frakce cca ≤0,4cm

D) Složení jemnější svrchní omítky (použito na mělké defekty a povrchové rekonstrukce):

1 : 2 (pojivo:plnivo)

Pojivo: Bílé vzdušné vápno

Plnivo: 1 díl písku „Tasovice“, 1 díl písku „Suchdol“, 0,3 dílu cihlové drtě

Frakce všech složek plniva cca ≤0,15cm

E) Složení nejjemnější svrchní omítky (použito na velmi drobné defekty, praskliny apod.):

1 : 2 (pojivo:plnivo)

Pojivo: Bílé vzdušné vápno + přídavek přírodně hydraulického vápna NHL 2

Plnivo: 1 díl písku „Tasovice“, 1 díl písku „Suchdol“, 0,3 dílu cihlové drtě

Frakce všech složek plniva cca ≤0,08cm

Přídavek přírodně hydraulického vápna zajistil vyšší pevnost a odolnost omítky, což bylo nejnutnější tam, kde byla omítka aplikována ve velmi tenké vrstvě.

Rekonstrukce štukového prvku – vrchní hlavice

Složení jádrové malty:

1 : 2 (pojivo:plnivo)

Pojivo: Bílé vzdušné vápno + přídavek přírodně hydraulického vápna NHL 2

Plnivo: 1 díl písku „Tasovice“, 1 díl písku „Suchdol“

Složení svrchního štuku:

1 : 2 (pojivo:plnivo)

Pojivo: Bílé vzdušné vápno + přídavek přírodně hydraulického vápna NHL 2

Plnivo: 1 díl písku „Tasovice“, 1 díl písku „Suchdol“,

Frakce všech složek plniva cca ≤0,15cm

6.1.8 Retušování

Barevná retuš proběhla v místech intonaca colorata i intonaca bianca. Retuše obou povrchů probíhaly kontinuálně. Intonaco colorato bylo retušováno zejména na tmelech, protože se kvůli požadovanému poměru pojiva s plnivem nepodařilo dosáhnout požadovaného odstínu omítky. Výrazné retuše proběhly také na světlých tmelech z předchozích zásahů, čímž došlo k jejich zapojení s okolní omítkou. Dále byly provedeny překryvné retuše v místech zčernání, která byla nevyčistitelná. Retuše Intonaca colorata byly provedeny minerálními pigmenty, které byly pojeny 2% roztokem akrylátové disperze K9.

Retuš intonaca bianca byla provedena na nových tmelech i starších omítkách. Retuší bylo pečlivě vykreslováno tvarosloví, aby bylo zřetelné. Zároveň byla zachována patina, retuš nebyla prováděna plošným nánosem, ale tzv. „válením“ kulatého štětce po vršcích modelace sgrafita.

Retušemi byl celkově sjednocen vzhled fasády, byl zmenšen barevnostní rozdíl mezi spodní částí a částí štítu.

Použité pigmenty:

Čerň kostní

Umbra přírodní

Umbra pálená

Umbra zelenavá

Siena přírodní

Okr zlatý francouzský

Okr světlý

6.1.9 Hydrofobizace

Byly hydrofobizovány části zhruba 30-40cm nad každým plechovým parapetem. Právě v těchto místech docházelo k dlouhodobému zavlhčování a růstu lišejníku. K hydrofobizaci byl použit přípravek Imesta IW 290, aplikace proběhla postřikem pouze ve velmi jemné vrstvě. Přechod mezi hydrofobizovanou

a nehydrofobizovanou částí je pozvolný.

6.2 Postup restaurování čučků

Povrch štuku byl nejprve ošetřen biocidním přípravkem Mechstop. Prostředek působí jako škůdce biologického napadení, i jako prevence na ošetřená místa. Přípravek byl naředěn v poměru s vodou, podle návodu k použití. Zbytky odumřelých lišejníků a ostatní nečistoty byly odstraněny vodní párou z wap tlakovače.

Následovalo celoplošné přeštukování čučků štukem, povrch byl vyfilcován. Závěrem byl povrch natřena silikátovou barvou Keim Soldalit včetně podnátěrové hydrofobizace. Tón nátěru byl použit o něco světlejší než na intonacu biancu na sgrafitech.

6.3 Postup prací na bočních omítkách a zadní části štítu

Nesoudržné části omítek byly mechanicky odstraněny. Hloubkové defekty byly vytmeleny vápennou maltou s příměsí přírodně hydraulického vápna. Povrch tmelů byl vyfilcován a stejně jako čučky přetřen barvou Keim Soldalit.

6.4 Revize oplechování

Plechy byly klempířsky mechanicky vyrovnány. Spoje byly přeizolovány klempířským tmelem.

6.5 Seznam použitých materiálů

1. Čištění

Uhličitan amonný (výrobce Penta)

2. Čištění biologického napadení

Mechstop (výrobce Imesta s.r.o.)

3. Hloubková konsolidace omítky

KSE 100 - konsolidant na bázi esteru kyseliny křemičité bez obsahu rozpouštědel (výrobce Remmers s.r.o.)

CaLoSil® E25 - vápenná ethanolová nanosuspenze (výrobce IBZ Salzchemie GmbH & Co. KG)

Technický líh (výrobce Severochema)

Bindzil 1430 - konsolidant, koloidní roztok kyseliny křemičité (výrobce Vodní sklo a.s.)

5. Injektování omítkových dutin

Ledan TC - injektážní směs na bázi bílého vzdušného vápna (výrobce Tecno Edile Toscana)

Klucel G (distributor Kremer Pigmente GmbH & Co. KG)

6. Tmelení

Bílé vzdušné vápno Ca(OH)2

Calcidur® NHL 2 - přírodní hydraulické vápno (výrobce Otterbein)

Křemičitý písek „Tasovice“ a „Suchdol“

7. Retušování

K9 - akrylátová disperze (distributor Kremer Pigmente GmbH & Co. KG)

Minerální pigmenty (distributor Kremer Pigmente GmbH & Co. KG)

8. Hydrofobizace

Hydrofobizační prostředek Imesta WI 290 (výrobce Imesta)

6.6 Doporučený ochranný režim památky

Jednou z hlavních příčin poškození na fasádě byly klimatické podmínky, jimž je severně orientovaná fasáda vystavena. To se týká zejména štítu, který je silněji exponován všem povětrnostním vlivům. Není proto vyloučeno, že i přes pečlivost provedených prací nedojde ke změně vzhledu fasády např. znovuusazení lišejníku, oslabení intonaca bianca apod.

Pro maximální předejití špatného technického stavu památky je nutná průběžná kontrola díla. Je nutné klást důraz zejména na oplechování, stav krytiny a okapů, a také kontrolovat případný pohyb omítky a vznik prasklin. I praskliny malých rozměrů je nutné okamžitě servisovat odborníkem. Jakékoliv úpravy a opravy týkající se sgrafit a jejich okolí je nutné konzultovat s restaurátory a příslušnými orgány památkové péče. Všechny úpravy a opravy by měl vykonat odborný restaurátor.

7. POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY

Použitá literatura

BUTSCH, Albert Fidelis. Handbook of renaissance ornament. New York: Dover Publications, 1969. ISBN 978-0486219981.

FINK, Gerhard. Encyklopedie antické mytologie. Votobia, 1996. ISBN 80-85885-99-9.

HEROUT, Jaroslav. Staletí kolem nás. Orbis, 1970. ISBN 11-058-70.

KYBALOVÁ, Ludmila. Dějiny odívání: Renesance. Praha: nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-143-4

MACH, Bedřich. Ornamentika: Přehled dějin, rozvoje a rázovitých forem umění okrasného všech dob. Praha: I. L. Kober, 1906.

POCHE, Emanuel; kol. Umělecké památky Čech 4 (T/Ž). Praha: Academia, 1982.

ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. Bohové a hrdinové antických bájí. Brána, 1996. ISBN 80-7243-097-1.

Použité prameny

Archiv NPÚ České Budějovice. TA 4593. Návrh na restaurování a stanovení jednotlivých fází restaurátorských prací na základě restaurátorského průzkumu. Jiří Štork. Tábor, 10. 9. 1998.

Archiv NPÚ České Budějovice. 3296. Tábor, stavebně historický průzkum, Pražská ulice čp. 210. Jan Muk. Praha, 1978.

Archiv NPÚ České Budějovice. TA 4593. Tábor NKP – Pražská čp. 210 – úprava průčelí. Tábor, 2. 7. 1964.

Archiv NPÚ České Budějovice. TA 4593. Tábor, pražská ul.čp.210 – dokumentace k opravě průčelí. Tábor,

26. 5. 1964.

Archiv NPÚ České Budějovice. TA 4593. Závazné stanovisko. České Budějovice, 5. 11. 1998.

Archiv NPU České Budějovice, fotografická sbírka.

Archiv NPÚ Praha, fotografická sbírka.

8. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Obr. 11: Severní průčelí měšťanského domu č.p. 210. Stav před restaurováním 2017. Fotografie v denním světle.

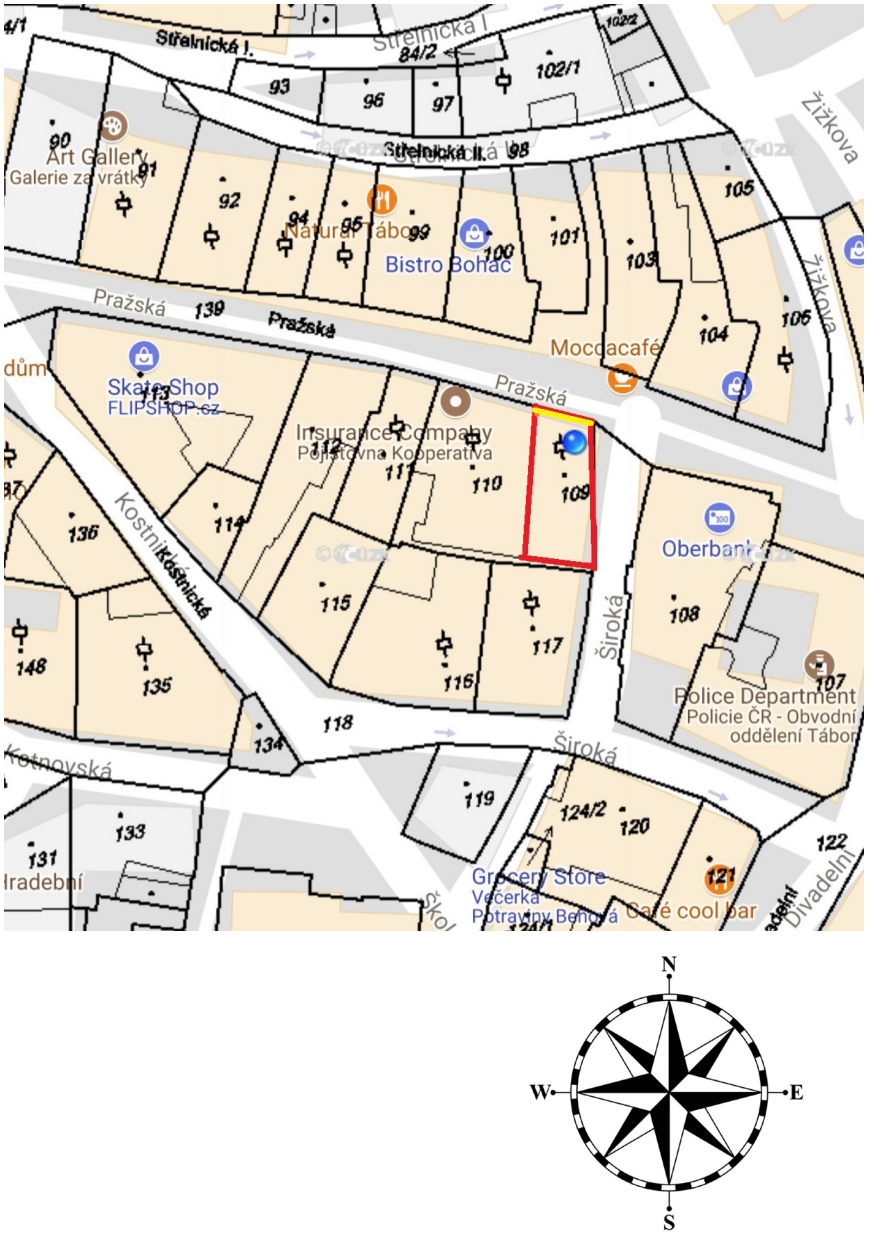

Obr. 12: Grafické zobrazení orientace v katastrální mapě městského domu č.p. 210. (zdroj: ikatastr.cz)

Obr. 13: Stav severní průčelí fasády měšťanského domu č.p. 210 fotografie z roku 1950. *(zdroj: Jihočeské krajské středisko Státní památkové péče a ochrany přírody České Budějovice. Inv. č. 3360. čp. 210 - průčelí s rensesančním štítem s pilastry 1580. květen 1950. Autor foto: Aulická)*

Obr. 14: Stav severního průčelí po sejmutí překryvných vrstev omítky v roce 1965. *(zdroj: Státní ústav památkové péče a orchrany přírody v Praze. inv. č. 96368. Sondáž hlavního průčelí. 1965. Tábor. Autor foto: Vl. Hyhlík)*

Obr. 15: Část sgrafit mezi okny (vrchní část vázy s květinami a část dekorativního pásu - vlysu pod předělovací římsou), stav po odkrytí v roce 1964. *(zdroj: Státní ústav památkové péče a orchrany přírody v Praze. inv. č. 96380. Hlavní průčelí - detail sgrafitové výzdoby - stav za opravy. 1965. Tábor. Autor foto: Vl. Hyhlík)*

Obr. 16: Část sgrafit v pravé části pod předělovací římsou, stav po odkrytí v roce 1964. *(zdroj: Státní ústav památkové péče a orchrany přírody v Praze. inv. č. 96382. Hlavní průčelí - detail sgrafitové výzdoby - stav za opravy. 1965. Tábor. Autor foto: Vl. Hyhlík)*

Obr. 17: Část sgrafita figury (C9) v levé části štítu, stav po odkrytí v roce 1964. *(zdroj: Státní ústav památkové péče a orchrany přírody v Praze. inv. č. 96383. Hlavní průčelí - detail sgrafitové výzdoby - stav za opravy. 1965. Tábor. Autor foto: Vl. Hyhlík)*

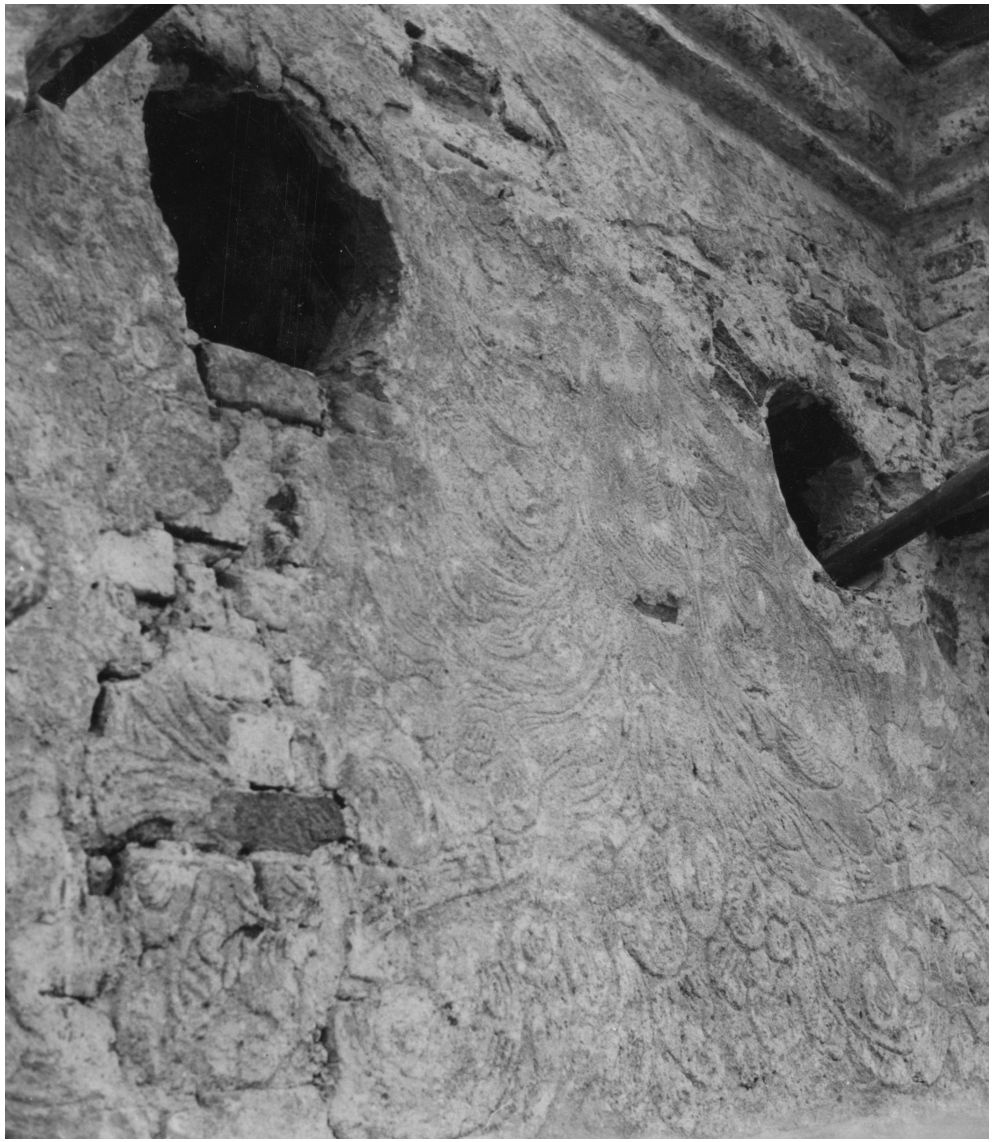

Obr. 18: Části sgrafita figury (B7) ve středu štítu, stav po odkrytí v roce 1964. *(zdroj: Státní ústav památkové péče a orchrany přírody v Praze. inv. č. 96385. Hlavní průčelí - detail sgrafitové výzdoby - stav za opravy. 1965. Tábor. Autor foto: Vl. Hyhlík)*

Obr. 19: Sgrafito voluty (B5) v levé části štítu, stav po odkrytí v roce 1964. *(zdroj: Státní ústav památkové péče a orchrany přírody v Praze. inv. č. 96386. Hlavní průčelí - detail sgrafitové výzdoby - stav za opravy. 1965. Tábor. Autor foto: Vl. Hyhlík)*

Obr. 20: Stav severní průčelní fasády měšťanského domu č.p. 210, fotografie z roku 1965 po restaurování. *(zdroj: Jihočeské krajské středisko Státní památkové péče a ochrany přírody České Budějovice. Inv. č. 6105. Renes. štít. 4.7. 1965. Autor foto: P.Špandl)*

Obr. 21: Severní průčelí po roce 1988. Dokumentace havarijního stavu v okolí okapu. *(zdroj: Jihočeské krajské středisko Státní památkové péče a ochrany přírody České Budějovice)*

Obr. 22: Severní průčelí po roce 1998. Dokumentace havarijního stavu v okolí okapu. *(zdroj: Jihočeské krajské středisko Státní památkové péče a ochrany přírody České Budějovice)*

Obr. 23: V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění hrubé struktury intonaca colorata a mírně zvlněného povrchu omítky. Zvýraznilo se také rytí linek. Fotografie v ostrém bočním nasvícení před restaurováním.

Obr. 24: V razantním nasvícení sa zvýraznil v místě D8 předěl mezi horní historickou omítkou a spodní novodobou omítkou. Fotografie v ostrém bočním nasvícení před restaurováním..

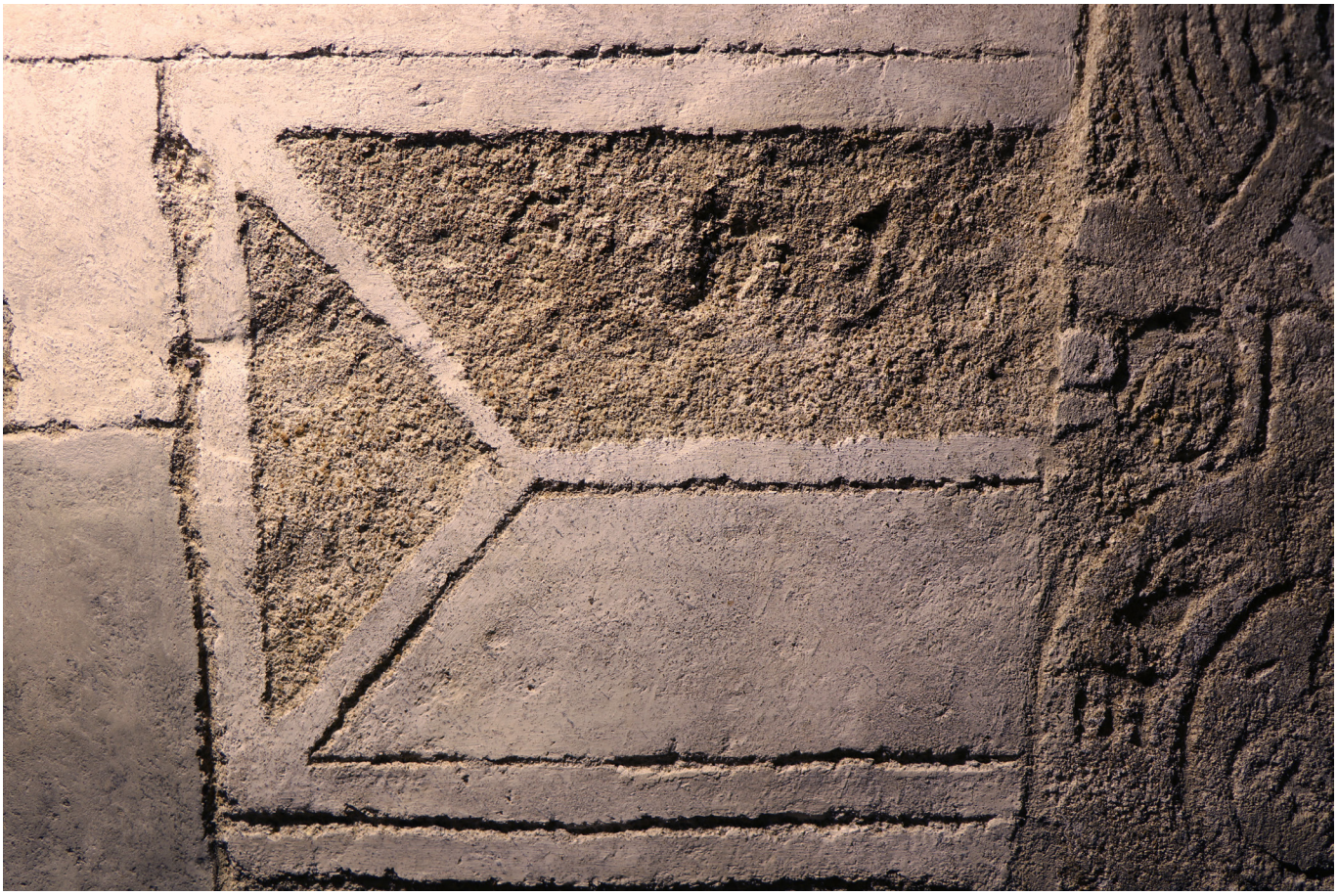

Obr. 25: V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění denních dílu - pontate. Zvýrazněno bylo také poškození rytí linek. Fotografie v ostrém bočním nasvícení před restaurováním.

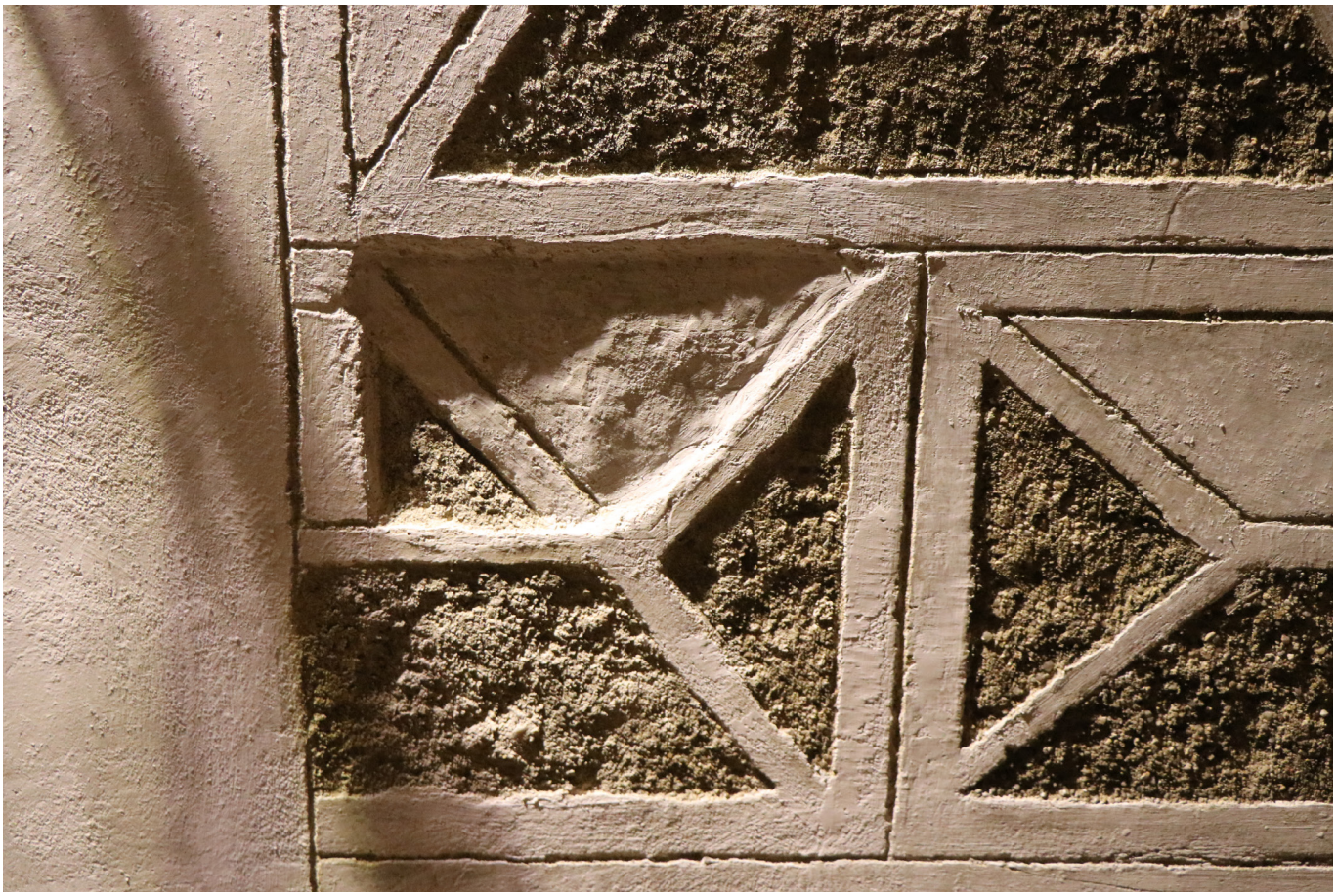

Obr. 26: V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění odskoku roviny mezi omítkami. Fotografie v ostrém bočním nasvícení před restaurováním.

Obr. 27: Prvek D3. V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění původního tvarosloví sgrafita a také jeho poškození. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po očištění.

Obr. 28: Prvek D3. V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění původního tvarosloví sgrafita a také jeho poškození. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po očištění.

Obr. 29: Prvek D4. V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění původního tvarosloví sgrafita a také jeho poškození. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po očištění.

Obr. 30: Prvek D4. V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění původního tvarosloví sgrafita a také jeho poškození. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po očištění.

Obr. 31: Vlys (D2). V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění původního tvarosloví. Zvýraznila se také struktura bianc, která zde zalévá původní kresbu (vrchní část ornamentu) Fotografie v ostrém bočním nasvícení před restaurováním.

Obr. 32: Vlys (D2). V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění pekovaných defektů v historických omítkach. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po očištení a vyjmutí tmelů.

Obr. 33: V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění původního tvarosloví a hloubkových defektů v omítce. Voluta vlevo (C7). Fotografie v ostrém bočním nasvícení po očištění.

Obr. 34: V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění původního tvarosloví a poškození ztrátou orig. omítky (C3). Fotografie v ostrém bočním nasvícení po očištění.

Obr. 35: V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění původního tvarosloví na figuře vlevo (C9). Fotografie v ostrém bočním nasvícení před restaurováním.

Obr. 36: V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění původního tvarosloví na figuře vlevo (C9). Fotografie v ostrém bočním nasvícení před restaurováním.

Obr. 37: Levá část sgrafita pod okny (C11). V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění tvarosloví špatně čitelné a špatně provedené rekonstrukce, která se snaží navázat na nečitelný originál. Zvýraznily se také rozdíly povrchové úpravy tmelů (vpravo na foto). Fotografie v ostrém bočním nasvícení před restaurováním.

Obr. 38: Pravá část sgrafita pod okny (C11). V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění tvarosloví špatně čitelné a špatně provedené rekonstrukce. Kresba sgrafit zde byla hrubá a neodpovídela charakteru původních renesančních sgrafit. Fotografie v ostrém bočním nasvícení před restaurováním.

Obr. 39: Část sgrafita nad okny (C11). V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění původního tvarosloví a jeho poškození. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po čištění.

Obr. 40: Detail sgrafita nad okny (C11). V razantním nasvícení došlo ke zvýraznění původního tvarosloví a zalití hloubek linek pozdními rekonstrukcemi. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po čistění.

Obr. 41: Část sgrafita figury vpravo (C13). V razantním světle se zvýraznilo poškození omítky dutinami a také ztráta omítky. Fotografie v ostrém bočním nasvícení před restaurováním.

Obr. 42: Detail části figury vpravo (C13). V razantním světle se zvýraznilo poškození omítky dutinou, která zdeformovala povrch omítky - vypouknutím. Fotografie v ostrém bočním nasvícení před restaurováním.

Obr. 43: Sgrafito mužského portrétu vlevo (B2). Boční stvětlo zvýraznilo hranici mezi původním sgrafitem (střední část - tvář) a rekonstrukcí. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po čištění.

Obr. 44: Sgrafito ženského portrétu (B3). Byly zvýrazněny praskliny a odlišná struktura omítky v horní (hladká) a spodní části (hrubá - opršelá). Fotografie v ostrém bočním nasvícení po čistění.

Obr. 45: Část sgrafita figury - Ceres - (B7). Byla zvýrazněna různá struktura tmelů z rekonstrukce z roku 1998 (ruka). Dále bylo zvýrazněné tvarosloví původní kresby sgrafita - např. šrafura v trupu. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po čištění.

Obr. 46: Část sgrafita figury - Ceres - (B7). V razantním světle se zvýraznila původní kresba a tvarosloví sgrafita. Zvíraznil sa také zvlněný povrch a četné hloubkové defekty po odstranění sekundárních tmelů. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po čištení a odstranění tmelů.

Obr. 47: Sgrafito voluty na vrcholu štítu (A3). Razantní světlo zvýraznilo hladký povrch doplňkových tmelů a tvarosloví rytých linek ve fragmentech zachované originální omítky. Na základě zvýrazněné kresby byla navržena rekonstrukce. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po čištění.

Obr. 48: Spodní část voluty (B5). Razantní světlo zvýraznilo částečně tvarosloví originální omítky, která byla odkryta odstraněním tmelů. Zvýrazněna bylo také četná poškození originálu a zvlněný povrch. Fotografie v ostrém bočním nasvícení po čištění a odstranění tmelů.

Obr. 49: Čištění ztmavlé omítky v dešťových stínech uhličitanem amonným. Figura vlevo (C9). Fotografie v denním světle.

Obr. 50: Výsledek čištění Mechstopem v míste napadení lišejníky. Voluta (C15). Plocha vlevo před čištěním, vpravo po čištení. Fotografie v denním světle.

Obr. 51: Čuček sloupkú v procesu čištění po aplikaci Mechstopu na plochu napadenou lišejníky.

Obr. 52: Vrchol čučku v procesu čištění po aplikaci Mechstopu na plochu napadenou lišejníky.

Obr. 53: Detail části pod figurou na štítu (B7). Místo poškozené dutinou a ztrátou omítky. Fotografie v denním světle.

Obr. 54: Detail maskaronu (D3). Intonaco bianco z rekonstrukcí je v hrubém nánosu a deformuje původní tvaroslový. Fotografie v denním světle.

Obr. 55: Detail praskliny v omítce psaníček. Fotografie v denním světle.

Obr. 56: Figura na štítu (B7), oslabená místa zajištena přelepy před injektáží. Fotografie v denním světle.

Obr. 57: Detail odpouklé omítky na figuře vpravo (C13). Místo největšího odskoku omítky od zdiva. Fotografie v denním světle.

Obr. 58: Figura vpravo (C13). Poškození dutinami a ztrátou omítky. Zajištění havarijných míst japanovými přelepy. Fotografie v denním světle.

Obr. 59: Figura vpravo (C13). Detail japanových přelepů v místě vypouklé omítkové dutiny. Fotografie v denním světle.

Obr. 60: Lokální zpevňování omítky Bindzilem. Fotografie v denním světle.

Obr. 61: Tlakovací páky použité při injektáži meziomítkových dutin pro lepší přilnavost na figuře B7. Fotografie v denním světle.

Obr. 62: Tlakovací páky použité při injektáži meziomítkových dutin pro lepší přilnavost na figuře vlevo (C9). Fotografie v denním světle.

Obr. 63: Tlakovací páky použité při injektáži meziomítkových dutin pro lepší přilnavost na figuře vpravo (C13). Fotografie v denním světle.

Obr. 64: Část sgrafit (D6). Stav po čištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 65: Část sgrafit pod okny. Stav po čištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 66: Část sgrafit (D8) Stav po čištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 67: Část sgrafit (D8). Po očištění vynikl předěl mezi rekonstrukcemi. Stav po čištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 68: Část sgrafit (D3). Stav po čištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 69: Část sgrafit (D3). Stav po čištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 70: Část sgrafit (D3). Stav po čištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 71: Část sgrafit (D4). Stav po čištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 72: Část sgrafit (D2). Stav po čištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 73: Část sgrafit (D2). Stav po čištění a odstranění tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 74: Část sgrafita voluty (C7). Stav po čištění a odstranění tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 75: Voluta (C7). Stav po čištění a odstranění tmelů. (V spodní části ještě nedošlo k odstranění sekundárního tmelu (obr. 74). Fotografie v denním světle.

Obr. 76: Část sgrafita pod okny (C11). Stav po čištění a odstranění tmelů (pouze ve spodní části). Fotografie v denním světle.

Obr. 77: Vrchní část sgrafita nad okny (C11). Stav po čištění a odstranění tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 78: Spodní část sloupku (C14). Zvýraznily se mladší tmely. Florální sgrafitové pole - zřejmě orig. renesanční. Stav po čištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 79: Sloupek na levé straně štítu (C16). Stav po čištění. Zvýraznily se mladší tmely. Florální pole - rekonstrukce z roku 1965. Fotografie v denním světle.

Obr. 80: Sgrafito figury vpravo (C13). Stav po čištění a odstranění některých tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 81: Voluta vpravo (B9). Stav po čiitění a odstranění tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 82: Voluta vlevo (B5). Stav po čištění a odstranění tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 83: Spodní část sloupku (B6). Stav po čištění a odstranění tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 84: Sgrafito figury na štítu (B7). Stav po čištění a odstranění tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 85: Sgrafito figury na štítu (B7). Stav po čištění a odstranění tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 86: Sgrafito mužského portrétu (B2). Stav po čištění a odstranění tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 87: Sgrafito ženského portrétu (B3). Stav po čištění a odstranění tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 88: Sloupek vpravo (B10). Stav po čištění a odstranění tmelů. Fotografie v denním světle.

Obr. 89: Voluta na vrcholu štítu (A3). Stav po čištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 90: Levý čuček na štítu po čištení. Fotografie v denním světle.

Obr. 91: Pravý čuček na štítu po čištení. Fotografie v denním světle.

Obr. 92: Čuček na vrcholu štítu, stav po očištění. Fotografie v denním světle.

Obr. 93: Čuček na vrcholu štítu. Stav v průběhu tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 94: Část psaníčkových sgrafit v pravé části fasády. Průběh tmelení hrubým jádrovacím tmelem. Fotografie v denním světle.

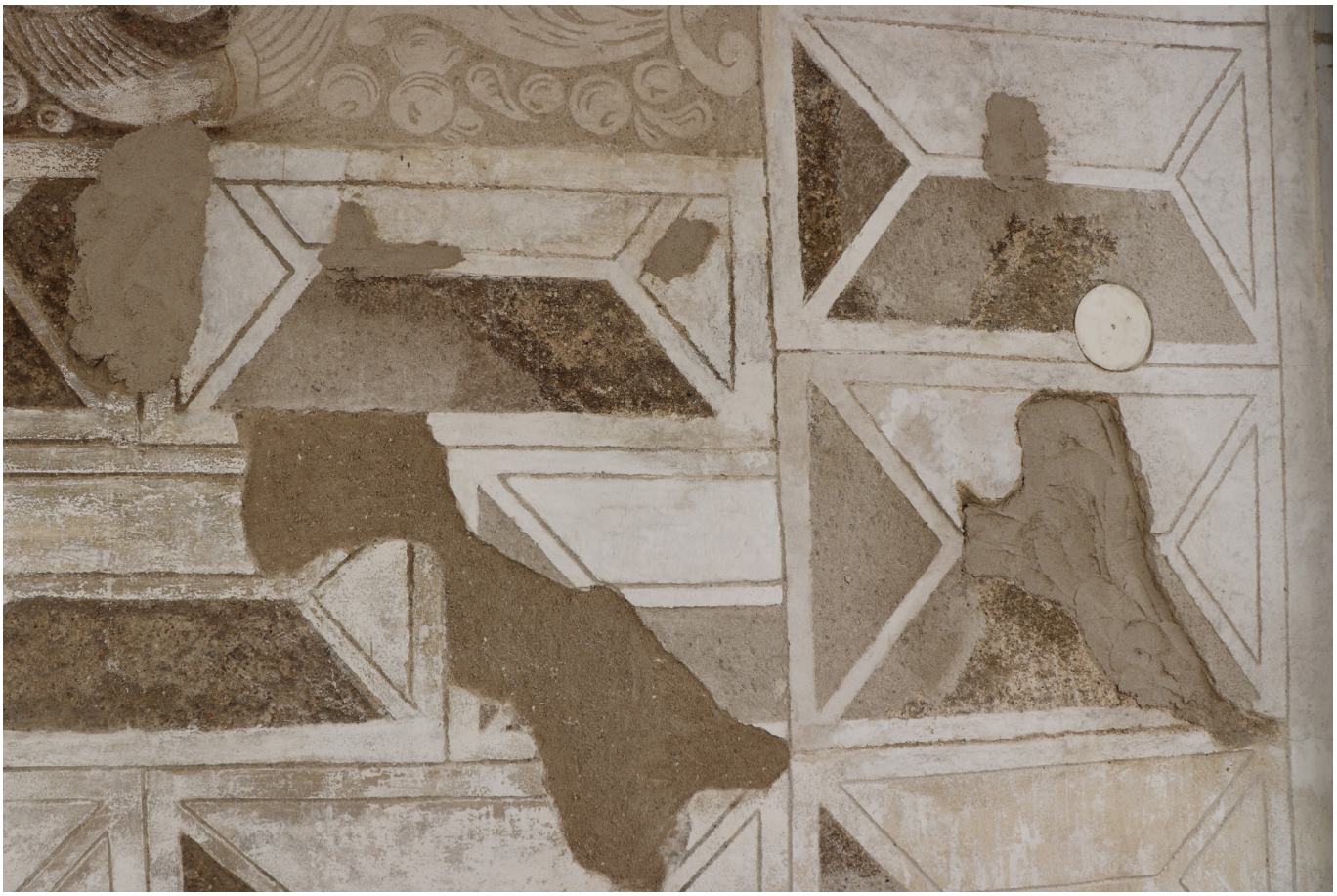

Obr. 95: Část psaníčkových sgrafit v pravé části fasády. Průběh tmelení hrubým jadrovacím tmelem. Fotografie denním světle. Fotografie v denním světle.

Obr. 96: Stav po tmelení části psaníčkových sgrafit v levé části fasády. Fotografie v denním světle.

Obr. 97: Stav po tmelení části psaníčkových sgrafit v pravé části fasády. Tmavé tmely na snmku nejsou suché. Fotografie v denním světle.

Obr. 98: Sgrafita v levé části fasády pod okny (D6). Stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 99: Sgrafita v pravé části fasády pod okny (D7). Stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 100: Sgrafita v levé části fasády u okna (D3). Stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 101: Sgrafita v levé části fasády pod okny. Stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 102: Sgrafito ve střední části fasády mezi okny - váza s květy. Stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 103: Sgrafito ve střední části fasády mezi okny - váza s květy. Stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 104: Sgrafito v pravé části fasády u okna. Stav po tmelení a provedení rekonstrukce. Fotografie v denním světle.

Obr. 105: Sgrafito v pravé části fasády pod oknem. Stav po provedení rekonstrukce; průběh tmelení u psaníček. Fotografie v denním světle.

Obr. 106: Průběh provádění rekonstrukce vpravo od okna. Fotografie v denním světle.

Obr. 107: Průběh provádění rekonstrukce vpravo od okna. Fotografie v denním světle.

Obr. 108: Část sgrafita dekorativního pásu - vlysu v levé polovině fasády pod předělovací římsou. Stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 109: Část sgrafita dekorativního pásu v pravé polovině fasády pod předělovací římsou. Stav po tmelení a provedení větší rekonstrukce v tomto místě. Fotografie v denním světle.

Obr. 110: Voluta C7, stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 111: Voluta C15, stav po provedení celkové rekonstrukce. Fotografie v denním světle.

Obr. 112: Část polosloupku (C2 a C8). Stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 113: Část polosloupku (C3 a C10). Stav po tmelení a rekonstrukci ve spodní části. Fotografie v denním světle.

Obr. 114: Část sgrafita na štítu (C11). Stav po tmelení a rekonstrukci ve spodní části. Fotografie v denním světle.

Obr. 115: Část sgrafita na štítu (C11). Stav po tmelení a rekonstrukci ve spodní části. Fotografie v denním světle.

Obr. 116: Detail části sgrafita v místě C11 nad okny. Stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 117: Detail části sgrafita v místě C11 nad okny. Stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 118: Část polosloupku na štítu (C4 a C12). Stav po tmelení a rekonstrukci ve spodní části. Fotografie v denním světle.

Obr. 119: Část polosloupku na štítu (C5 a C14). Stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 120: Figura vlevo (C9), stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 121: Figura vpravo (C13), stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 122: Sloupek (B4), stav po tmelení a předběžné retuši. Fotografie v denním světle.

Obr. 123: Sloupek (B2 a B6), stav po tmelení a předběžné retuši. Fotografie v denním světle.

Obr. 124: Voluta (B5), stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 125: Voluta (B9), stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 126: Sgrafito figury (B7), stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 127: Sgrafito figury (B7), stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 128: Polosloupek (B3 a B8), stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 129: Sloupek (B10), stav po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 130: Natahování svrchní omítky - intonaca colorata - k rekonstrukci na vrcholu štítu. Průběh prací rekonstrukce sgrafita voluty (A3 a A5). Fotografie v denním světle.

Obr. 131: Přenášení kresby sgrafita z folie na připravenou omítku. Průběh prací rekonstrukce sgrafita voluty (A3 a A5). Fotografie v denním světle.

Obr. 132: Vyškrabávaní tvarů rekonstrukce do omítky. Průběh prací rekonstrukce sgrafita voluty (A3 a A5). Fotografie v denním světle.

Obr. 133: Vyškrabávaní tvarů do omítky. Průběh prací rekonstrukce sgrafita voluty (A3 a A5). Fotografie v denním světle.

Obr. 134: Voluta (A3) stav po provedení rekonstrukce. Fotografie v denním světle.

Obr. 135: Voluta (A5) stav po provedení rekonstrukce. Fotografie v denním světle.

Obr. 136: Hlavice sloupku na vrcholu štítu po odstranění zdegradované omítky. Fotografie v denním světle.

Obr. 137: Hlavice sloupku na vrcholu štítu po rekonstrukci. Fotografie v denním světle.

Obr. 138: Čuček po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 139: Čuček po tmelení. Fotografie v denním světle.

Obr. 140: Pohled na severní fasádu měšťanského domu č.p. 210. Stav před resturováním 2017.

Obr. 141: Pohled na severní fasádu měšťanského domu č.p. 210. Stav po resturování 2017.

Obr. 142: Spodní část fasády před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 143: Spodní část fasády po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 144: Střední část fasády před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 145: Střední část fasády po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 146: Část sgrafit psaníček na spodním levém nároží. Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 147: Část sgrafit psaníček na spodním levém nároží. Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 148: Část sgrafit pod levým oknem (D6). Stav před restaurováním. V této části se nachází pouze rekonstrukce z roku 1965. Fotografie v denním světle.

Obr. 149: Část sgrafit pod levým oknem (D6). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 150: Část sgrafita pod pravým oknem (D7). Světle šedé části sgrafit jsou rekonstrukce po roce 1998. Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

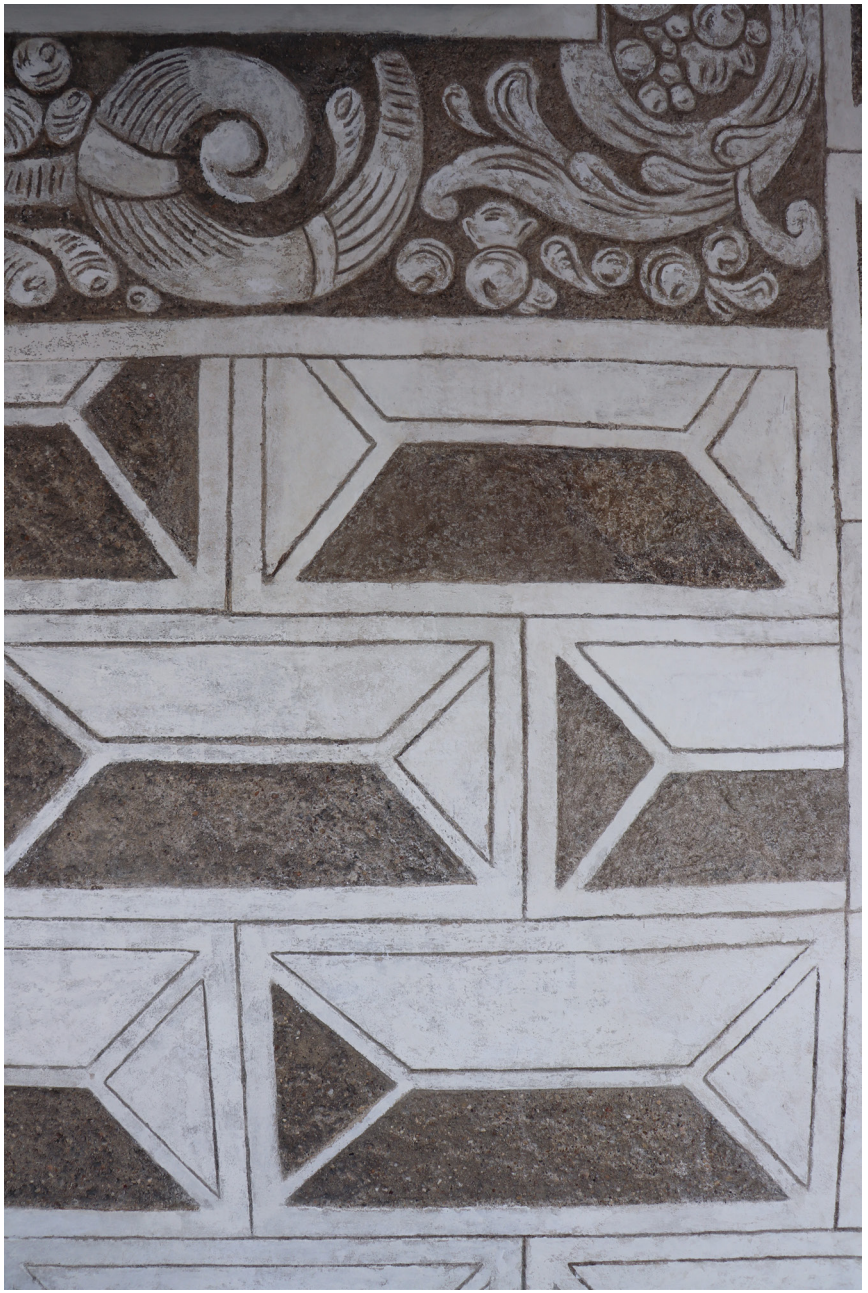

Obr. 151: Část sgrafita pod pravým oknem (D7). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 152: Část sgrafit u levého okna (D3). Zde se dochovala značná část originální renesanční omítky. Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 153: Část sgrafit u levého okna (D3). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 154: Detail části sgrafita pod levým oknem (D3). Místo dochování renesanční omítky. Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 155: Detail části sgrafita pod levým oknem (D3). Místo dochování renesanční omítky. Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 156: Sgrafito s motívem vázy mez okny (D4). Stav před restaurováním. Místo , kde byla dochována velká část renesanční omítky. Fotografie v denním světle.

Obr. 157: Sgrafito s motívem vázy mez okny (D4). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 158: Část sgrafita u pravého okna (D5). Stav před restaurováním. Světle šedá sgrafita jsou rekonstrukce po roce 1998. Část šedé omítky s pekováním je zřejmě starší renesanční omítka. Fotografie v denním světle.

Obr. 159: Část sgrafita u pravého okna (D5). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 160: Část sgrafita vlysu (D2) na levé straně fasády (u nároží). V střední spodní části dekoru byla dochována renesanční omítka, zbytek sgrafita je rekonstrukce z roku 1964. Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 161: Část sgrafita vlysu (D2) na levé straně fasády (u nároží). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 162: Část sgrafita vlysu (D2) na pravé straně fasády. Světle šedá omítka pochází z období po roce 1998. Originální renesanční omítka se nachází v horní části ornamentu. Zbytek sgrafita je rekonstrukce z roku 1965. Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 163: Část sgrafita vlysu (D2) na pravé straně fasády. Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 164: Štít severní fasády domu č.p. 210. Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 165: Štít severní fasády domu č.p. 210. Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 166: Voluta (C7). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 167: Voluta (C7). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 168: Sloupek (horní část - C2, spodní - C8). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 169: Sloupek (horní část - C2, spodní - C8). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 170: Figura vlevo (C9). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 171: Figura vlevo (C9). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 172: Sloupek (horní část - C3, spodní - C10). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 173: Sloupek.(horní část - C3, spodní - C10). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 174: Část sgrafit na štítu (C11). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 175: Část sgrafit na štítu (C11). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 176: Část sgrafit na štítu (C11). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 177: Část sgrafit na štítu (C11).Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 178: Sloupek (horní část - C4, spodní - C12). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 179: Sloupek (horní část - C4, spodní - C12). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 180: Figura vpravo (C13). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 181: Figura vpravo (C13). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 182: Sloupek (horní část - C5, spodní - C14). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 183: Sloupek (horní část - C5, spodní - C14). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 184: Voluta (C15). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 185: Voluta (C15). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 186: Část římsy (C1). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 187: Část římsy (C1). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 188: Sloupek (B4). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 189: Sloupek (B4). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 190: Voluta (B5). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 191: Voluta (B5). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 192: Sloupek (horní část - B2, spodní - B6). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 193: Sloupek (horní část - B2, spodní - B6). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 194: Portrét (B2). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 195: Portrét (B2). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 196: Figura na štítu (B7). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 197: Figura na štítu (B7). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 198: Část figury na štítu (B7). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 199: Část figury na štítu (B7). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 200: Sloupek (horní část - B3, spodní - B8). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 201: Sloupek (horní část - B3, spodní - B8).Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 202: Voluta (B9). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 203: Voluta (B9). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 204: Sloupek (B10). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 205: Sloupek (B10). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 206: Sloupek (A2). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 207: Sloupek (A2). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 208: Voluta (A3). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 209: Voluta (A3). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 210: Hlavice (A1). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 211: Hlavice (A1). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 212: Sloupek (A4). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 213: Sloupek (A4). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 214: Voluta (A5). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 215: Voluta (A5). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 216: Sloupek (A6). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 217: Sloupek (A6). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 218: Pohled na štít fasády ze zapadní strany. Stav po restaurování.

Obr. 219: Pohled na štít fasády z východní strany. Stav po restaurování.

Obr. 220: Čučky na vrcholu štítu. Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 221: Čučky na vrcholu štítu. Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 222: Zadní strana štítu. Stav v průběhu prací (redukce zdegradovaných částí, tmelení).

Obr. 223: Zadní strana štítu. Stav po restaurování.

Obr. 224: Čuček na štítu. Stav po restaurování.

Obr. 225: Bok sloupku a čuček na štítu. Stav po restaurování.

9. GRAFICKÁ PŘÍLOHA

Obr. 226: Grafický zákres označení jednotlivých prvků, rozměrů, provedených sond a zkoušek

Rozměry (v cm)	Místo zkoušky strukturálního zpevnění
XX Označení úseků	Pontate
A-D Označení jednotlivých prvků	Místa sond
1-16 v rámci úseků	S

Obr. 227: Grafický zákres poškození 1.

Biologické napadení lišejníky

Ztmavlá omítka -dešťové stíny

Obr. 228: Grafický zákres poškození 2.

Praskliny

Dutiny

Ztráta omítky

Úplná ztráta koheze omítky

Obr. 229: Grafický zákres originálu a typů tmelů

Mladší renesanční fáze (1603)

Starší renesanční fáze (před 1603)

Tmely a rekonstrukce z r. 1998

Tmely a sanační omítky, po 1998

Plochy bez zakreslení jsou rekonstrukcemi z roku 1964/5

Obr. 230: Zákres některých provedených zásahů

Rozsáhlé rekonstrukce

Čištění uhličitanem amonným

Hydrofobizace

Ohraničení - oblast strukturálního zpevnění KSE + Calosil

Místa injektáží

10. Textové přílohy

PRŮZKUM STRATIGRAFIE POVRCHOVÝCH ÚPRAV OMÍTEK SGRAFITOVÁ VÝZDOBA PRŮČELÍ DOMU ČP. 210, TÁBOR

ZADAVATEL PRŮZKUMU

Ateliér restaurování nástěnné malby a sgrafita, Fakulta restaurování, Univerzita Pardubice

PEDAGOGICKÝ DOZOR / STUDENTI

MgA. Z. Wichterlová / BcA. A. Beranová, BcA. R. Rajtárová

SPECIFIKACE OBJEKTU, LOKALIZACE OBJEKTU

Tábor, měšťanský dům čp. 210, severní průčelní fasáda, sgrafito

ZADÁNÍ PRŮZKUMU, ODBĚR VZORKŮ

Počet a typ dodaných vzorků: 4, odběr provedl restaurátor
Zadání: stratigrafie vrstev
Lokalizace odběru vzorků: detailní snímky míst odběrů jsou uvedeny v Příloze

Tab. 1: Přehled vzorků k určení stratigrafie vrstev.

Evidenční číslo	Označení, lokalizace, popis
9043	T1 Štít, figura vpravo – ucho. Renesanční omítka, souvrství intonaca colorata a bianca. Složení omítky, stratigrafie více vrstev bianca.
9044	T2 Štít, dekor mezi okny. Souvrství omítky intonaca colorata a překryvných barevných vrstev (hromadně odstraněny 1964). Stratigrafie barevných vrstev.
9046	T4 Štít, panna – ňadro. Renesanční omítka, souvrství intonaca colorata a bianca. Složení omítky, stratigrafie více vrstev bianca.
9047	T5 Štít, sloupek – motiv ovoce. Omítka z r. 1964. Složení omítky, stratigrafie více vrstev bianca.

ZPRÁVA Z MATERIÁLOVÉHO PRŮZKUMU

Počet stran:	12	Datum:	21. 12. 2017
Autor:	P. Lesniaková		
Místo:	Katedra chemické technologie, Fakulta restaurování, Univerzita Pardubice Jiráskova 3, Litomyšl		

METODIKA PRŮZKUMU STRATIGRAFIE POVRCHOVÝCH ÚPRAV

Studium stratigrafie povrchových úprav bylo provedeno s využitím mikroskopických technik světelné/optické a skenovací elektronové mikroskopie (SEM). Vybrané úlomky vzorků byly zdokumentovány stereoskopickým mikroskopem SZM800 (Nikon). K mikroskopickému průzkumu byly připraveny ze vzorků nábrusy (příčné řezy). Nábrusy byly připraveny zalitím vybraných úlomků vzorků do polyesterové pryskyřice GPE 100S a jejich následným sbroušením po vytvrdnutí hmoty. Ke studiu a dokumentaci nábrusů byl využit světelný/polarizační mikroskop Eclipse LV100D-U (Nikon) s digitálním fotoaparátem EOS 1100D (Canon). Pozorování i dokumentace byly provedeny v dopadajícím viditelném, modrém světle a UV záření. Jako imerzní kapalina byla použita demineralizovaná voda. Pouhličené nábrusy byly dále studovány elektronovým mikroskopem Mira 3 LMU (Tescan) v režimu zpětně odražených elektronů (BSE).

VÝSLEDKY PRŮZKUMU
VZOREK 9043 / T1

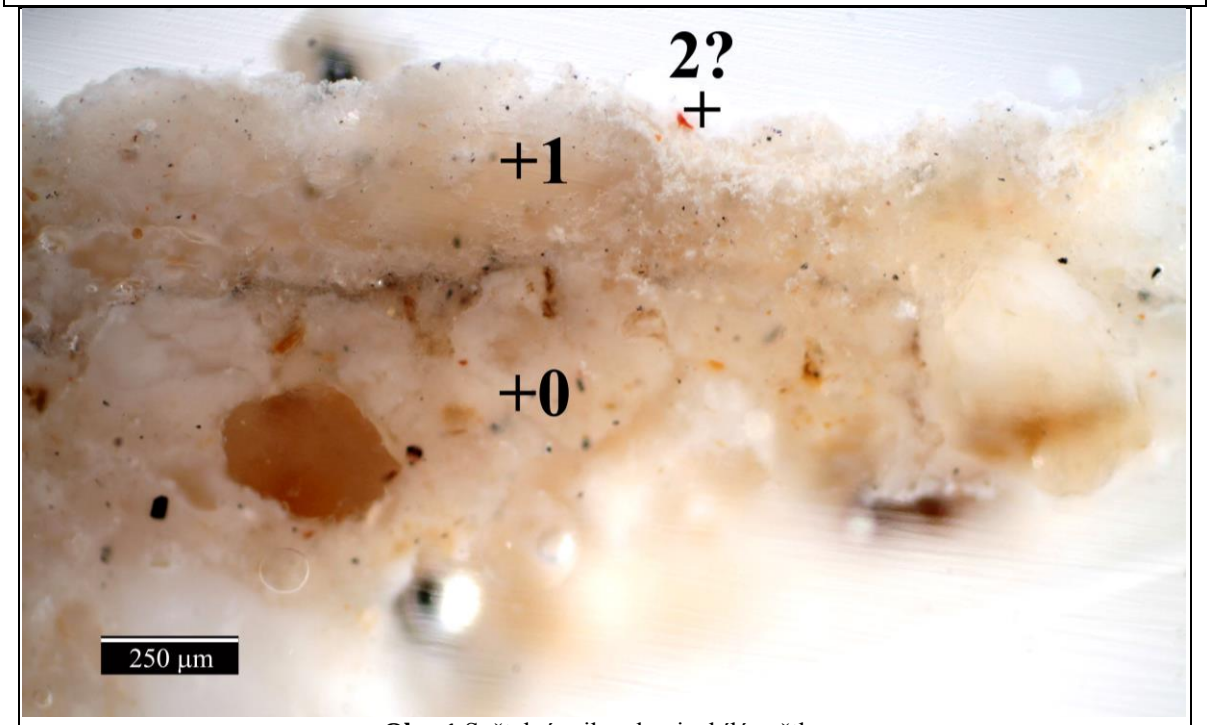

Obr. 1 Světelná mikroskopie, bílé světlo.

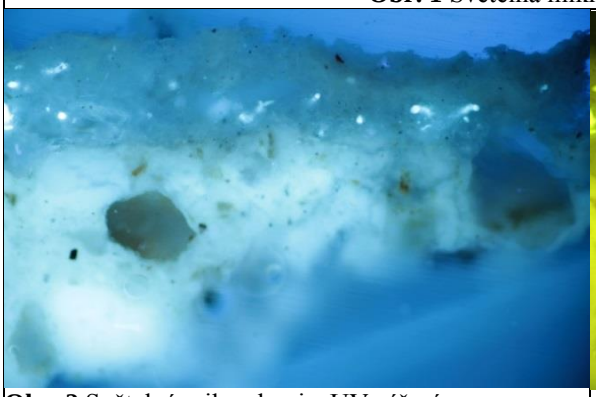

Obr. 2 Světelná mikroskopie, UV záření.

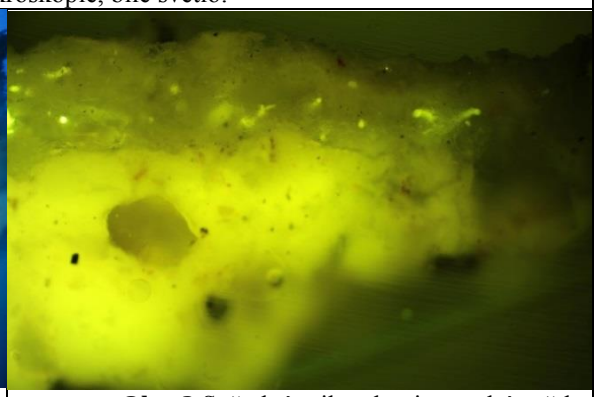

Obr. 3 Světelná mikroskopie, modré světlo.

Obr. 4 Stereomikroskopie, dokumentace vzorku.

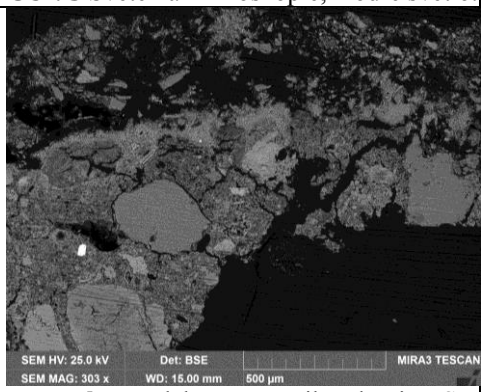

Obr. 5 Elektronová mikroskopie BSE.

Tab. 2: Výsledky mikroskopického průzkumu.

Číslo vrstvy	Popis vrstvy
2.	Zřejmě fragmenty tenké bílé vrstvy se sádrovcem, případně degradovaný povrch vrstvy 1
1.	Silná béžová vrstva, obsahuje zrna a lokálně sádrovec, druhotná
0.	Omítka, zřejmě obsahuje vzdušné vápno, hydraulické částice nepozorovány, na povrchu nesouvislá vrstva zřejmě se síranem vápenatým a nečistoty

VZOREK 9044 / T2

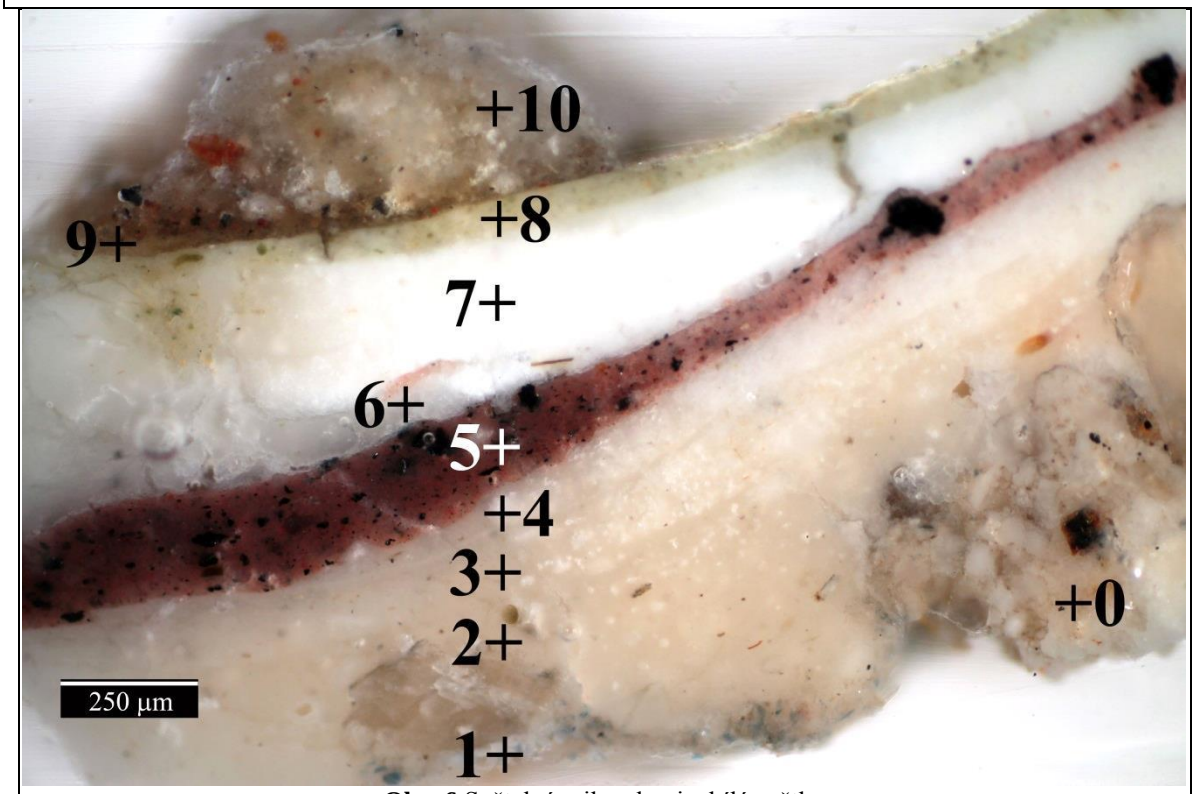

Obr. 6 Světelná mikroskopie, bílé světlo.

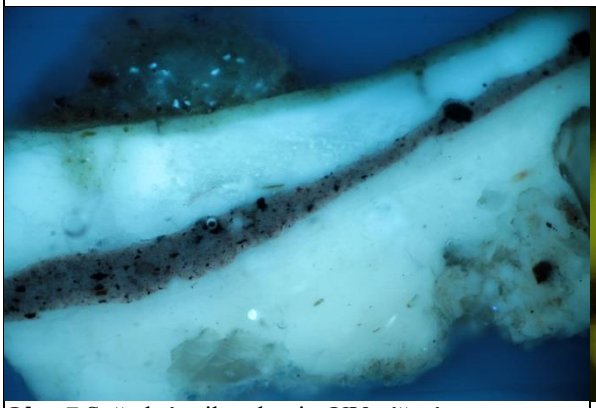

Obr. 7 Světelná mikroskopie, UV záření.

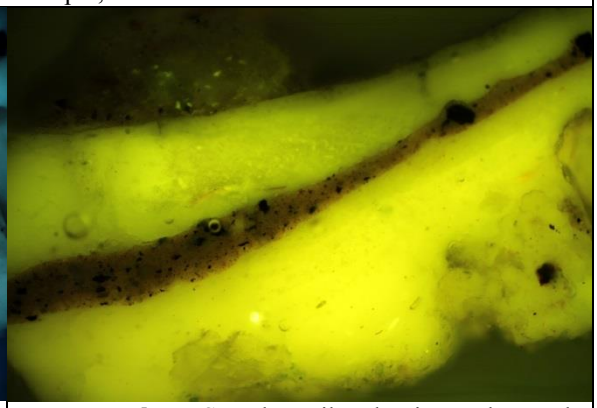

Obr. 8 Světelná mikroskopie, modré světlo.

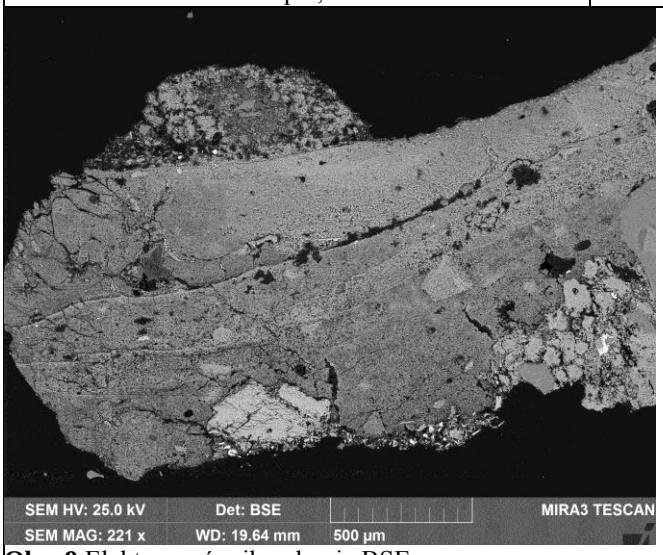

Obr. 9 Elektronová mikroskopie BSE.

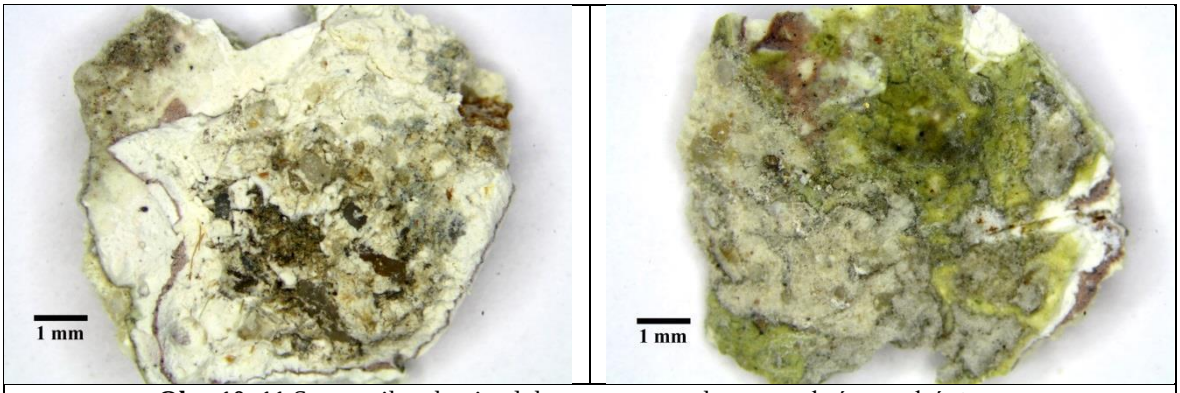

Obr. 10, 11 Stereomikroskopie, dokumentace vzorku ze svrchní a spodní strany.

Tab. 3: Výsledky mikroskopického průzkumu.

Číslo vrstvy	**Popis vrstvy, světelná mikroskopie**
10.	Fragmenty silné světlé heterogenní vrstvy, obsahuje sádrovec a zrna, podobná vrstvě 1 vzorku 9044 / T2
9.	Zřejmě nesouvislá světlá tenká vrstva
8.	Žlutá vrstva se zelenými částicemi, zřejmě zemí zelenou
7.	Silná bílá vrstva
6.	Fragment bílé vrstvy, na povrchu v jednom místě výskyt fragmentu červené vrstvy (může být otiskem z vrstvy 5)
5.	Červená vrstva, černé částice – zřejmě uhlíkatá čerň, zřejmě obsahuje vzdušné vápno
4.	Bílá vrstva, zřejmě vápenná
3.	Bílo-béžová vrstva, zřejmě vápenná
2.	Silná bílo-béžová vrstva, zřejmě vápenná, druhotná
1.	Fragmenty vrstvy s modrými částicemi, smaltem, může být zateklá do omítky, nelze rozhodnout, zda je druhotná
0.	Fragmenty omítky, hydraulické částice nepozorovány, zřejmě vzdušné vápno, na povrchu nečistoty

VZOREK 9046 / T4

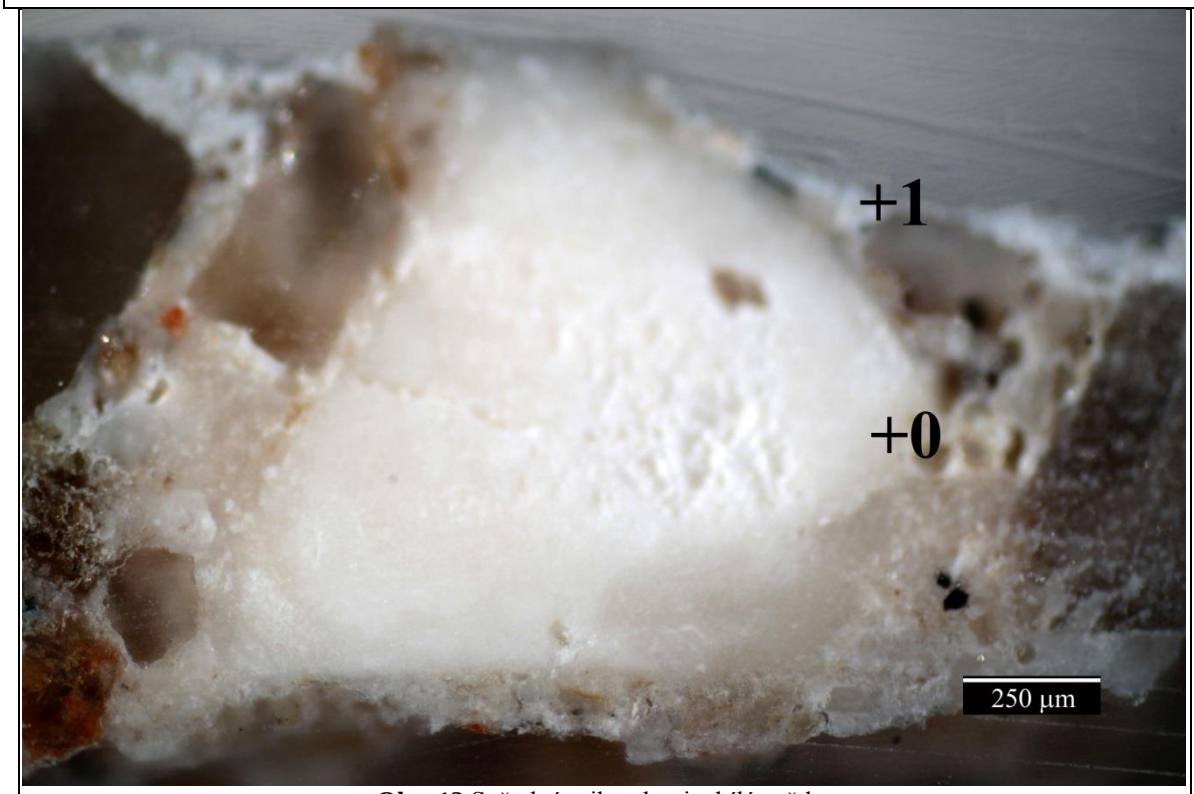

Obr. 12 Světelná mikroskopie, bílé světlo.

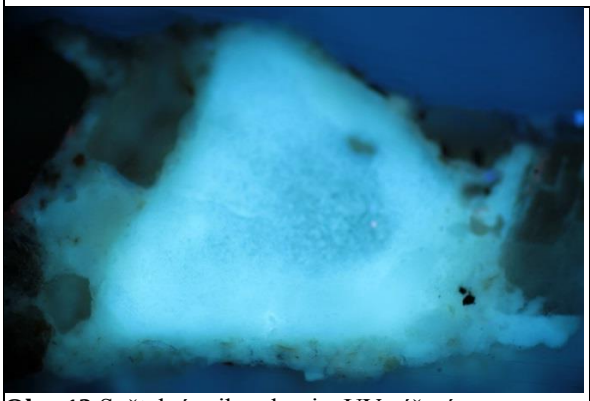

Obr. 13 Světelná mikroskopie, UV záření.

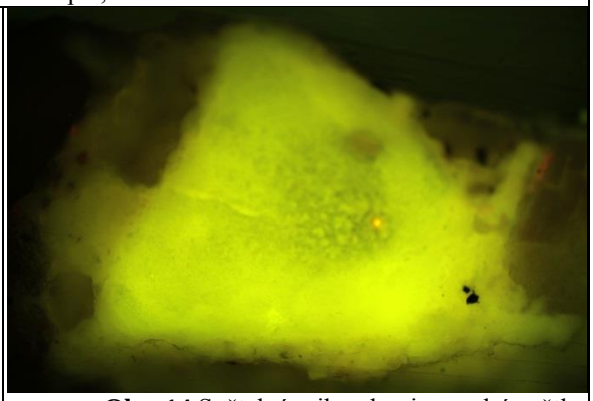

Obr. 14 Světelná mikroskopie, modré světlo.

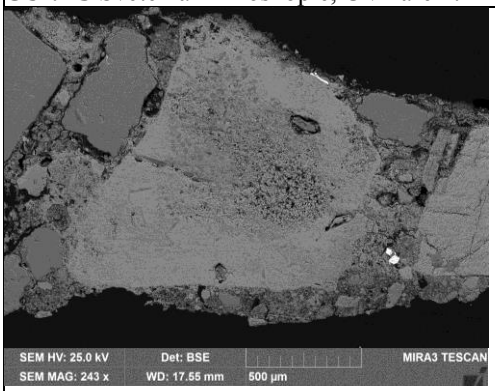

Obr. 15 Elektronová mikroskopie BSE.

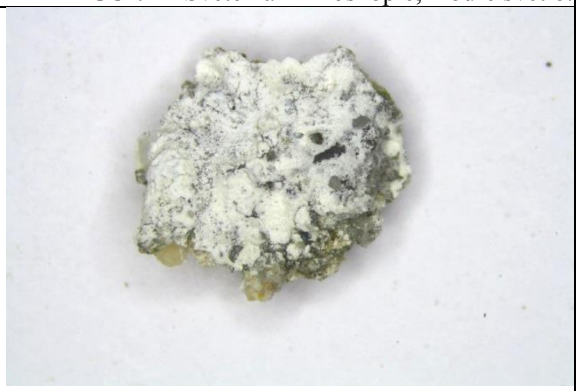

Obr. 16 Stereomikroskopie, dokumentace vzorku.

Tab. 4: Výsledky mikroskopického průzkumu.

Číslo vrstvy	Popis vrstvy, světelná mikroskopie
1.	Tenká bílá vrstva
0.	Omítka, obsahuje vzdušné vápno, hydraulické částice nepozorovány

VZOREK 9047 / T5

Obr. 17 Světelná mikroskopie, bílé světlo.

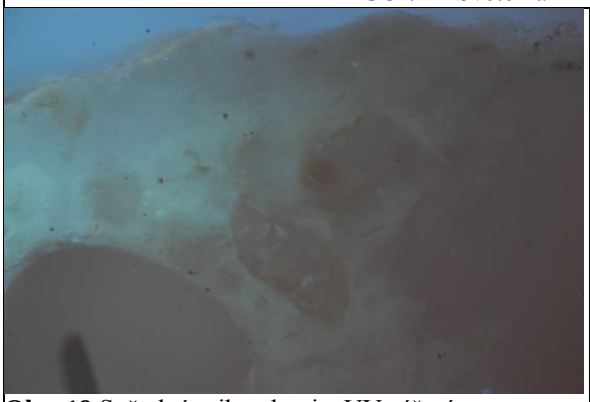

Obr. 18 Světelná mikroskopie, UV záření.

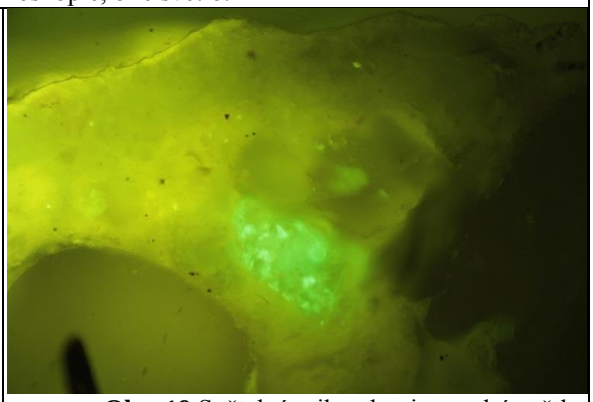

Obr. 19 Světelná mikroskopie, modré světlo.

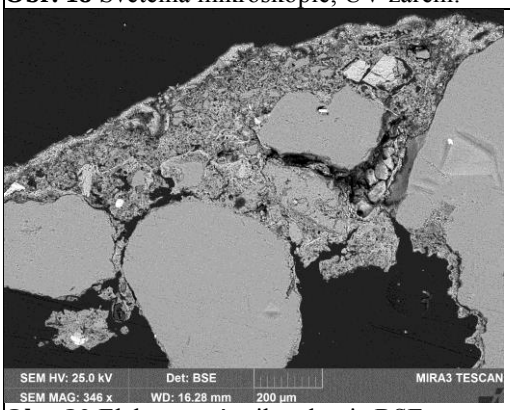

Obr. 20 Elektronová mikroskopie BSE.

Obr. 21 Stereomikroskopie, dokumentace vzorku.

Tab. 5: Výsledky mikroskopického průzkumu.

Číslo vrstvy	Popis vrstvy, světelná mikroskopie
2.	Zřejmě fragmenty tenké bílé vrstvy, obsahuje sádrovec v celé tloušťce
1.	Silnější bílá vrstva se zrny, na povrchu tenká vrstva zřejmě se sádrovcem nebo/a vrstva
0.	Omítka, nezaznamenány hydraulické částice, vzdušné vápno, vyloučený uhličitan vápenatý

ZÁVĚR

Předmětem průzkumu byly vzorky odebrané ze sgrafitové výzdoby průčelí měšťanského domu čp. 210 v Táboře. Průzkum byl zaměřen na stratigrafii povrchových úprav omítek, ve všech případech okrového intonaca colorata. K průzkumu byly využity metody světelné mikroskopie a skenovací elektronové mikroskopie (SEM). Detailní popisy složení a stratigrafie zaznamenaných vrstev jsou uvedeny u snímků nábrusů jednotlivých vzorků v části výsledků průzkumu výše.

Z průzkumu vyplývá, že omítky všech vzorků zřejmě obsahují vzdušné vápno. V omítkách nebyly zaznamenány hydraulické částice. Vzhledem k malé velikosti vzorku však nelze vyloučit přítomnost (příměs) hydraulické složky – cementu nebo hydraulického vápna.
Nelze jednoznačně určit, zda se na vzorku 9043/T1 vyskytují pozůstatky starší sulfatizované bílé vrstvy. Silnější heterogenní béžová povrchová úprava vzroku se zrny plniva je druhotná, lokálně obsahuje sádrovec. Na této vrstvě se zřejmě vyskytují fragmenty tenké bílé vrstvy tvořené sádrovcem.
Pouze u vzorku 9044/T2 byl zaznamenán větší počet povrchových úprav omítky. Na omítce byly zaznamenány fragmenty zřejmě světle modré vrstvy se smaltem a nečistoty. Následují druhotné tři bílé zřejmě vápenné vrstvy, dále červená vrstva s uhlíkatou černí, fragment bílé a znovu červené vrstvy, který však může být odloučeným fragmentem z předcházející červené vrstvy, což je zřejmě pravděpodobnější varianta. Dále se zde vyskytují bílá a žlutá vrstva se zelenými částicemi, zřejmě zemí zelenou. Další vrstvy jsou přítomny ve fragmentální podobě. Jedná se o tenkou světlou vrstvu a silnou béžovou vrstvu obsahující sádrovec a zrna plniva, srovnatelnou se silnější béžovou vrstvou vzorku 9043/T1.
Na omítce vzorku 9046/T4 je přítomna jedna bílá tenká vrstva tvořená sádrovcem.
Na omítce vzorku 9047/T5 se vyskytuje silnější béžová vrstva se zrny plniva. Zřejmě následují fragmenty tenké bílé vrstvy tvořené sádrovcem.

PŘÍLOHA – FOTOGRAFICKÁ DOKUMENTACE MÍST ODBĚRŮ VZORKŮ

Autor fotografií a zákresu: A. Beranová, R. Rajtárová

Obr. 22 Celkový pohled na štít. Zákres míst odběru vzorků VT1, VT2, VT4 a VT5.

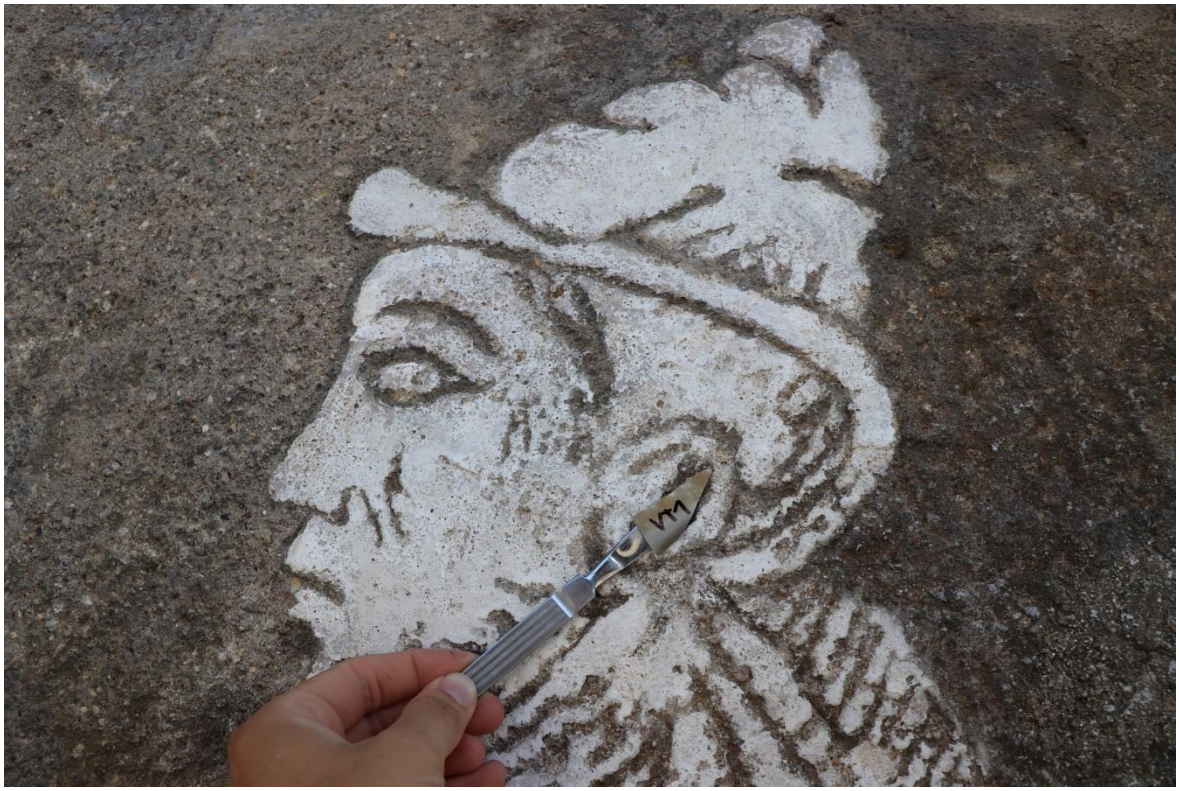

Obr. 23 Lokalizace míst odběrů vzorků 9043 / T1.

Obr. 24 Místo odběru vzorku 9043 / T1, detail.

Obr. 25 Místo odběru vzorku 9044 / T2.

Obr. 26 Lokalizace místa odběru vzorku 9044 / T2, detail.

Obr. 27 Místo odběru vzorku 9046 / T4.

Obr. 28 Místo odběru vzorku 9046 / T4, detail.

Obr. 29 Místo odběru vzorku 9047 / V5.

Obr. 30 Místo odběru vzorku 9047 / V5, detail.

MĚSTSKÝ ÚŘAD TÁBOR

Odbor rozvoje

Žižkovo náměstí 2, 390 15 Tábor

S00FX014KHFR

Pan
Jan Smrž
Lužnická 319
391 75 Malšice

Spis.značka	S-META 44129/2016 OR/poub 6	Tábor
Číslo jednací	METAB 50781/2016/OR/poub	1.11.2016
Oprávněná úřední osoba	Oubramová Pavlína, Ing. arch. / tel.: 381 486 204	

„Tábor, Široká č.p. 210, parc.č. 109, k.ú. Tábor, MPR Tábor, č.r. ÚSKP 26627/3-4593“

Městský úřad Tábor, odbor rozvoje, jako orgán věcně a místně příslušný podle ustanovení § 29 odst. 2 písm. e) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění (dále jen památkový zákon) a § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění (dále jen správní řád), rozhodující dle ustanovení § 67 správního řádu, v přenesené působnosti podle § 42a památkového zákona, **na žádost vlastníka nemovitosti, pana Jana Smrže, narozeného 8.3.1950, bytem Lužnická 319, 391 75 Malšice,** podanou dne 6.9.2016, a na základě vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Českých Budějovicích, č.j.: NPÚ-331/72919/2016 ze dne 29.9.2016, vydává dle ustanovení § 14 odst. 1 a 8 památkového zákona toto

ROZHODNUTÍ:

Oprava fasády a restaurování sgrafit,

„objektu č.p. 210, parc.č. Tábor, k.ú. Tábor“, nemovité kulturní památky č.r. ÚSKP 26627/3-4593, která se nachází na území Městské památkové rezervace Tábor, která byla prohlášena Výnosem MK ČSR dne 21.12.1987 čj. 16417/87-VI/1,

spočívající v

očištění celého průčelí, opravě trhlin, odstranění výrazně poškozených míst, opravě fasády vápennou omítkou, doplnění původních motivů, barevné sjednocení opravené části s ostatní plochou (přetření bílých ploch vápenným nátěrem, zcelení retuší, popř. lazurování barevných částí, apod.), dle předložené koncepce návrhu, ve smyslu žádosti o vydání závazného stanoviska, se dle ustanovení § 14 odst. 3 památkového zákona považuje za

p ř í p u s t n o u

za předpokladu splnění následujících podmínek:

1. **Před zahájením prací na obnově a restaurování sgrafit je nutné doplnit dostatečně specifikovaný restaurátorský záměr.**

2. **Na základě zákona České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, §14a odst. 1, bude navrhované restaurátorské práce provádět kvalifikovaný restaurátor s příslušným povolením MK ČR.**

3. **V průběhu prací budou investorem svolávány kontrolní dny. Jednotlivé etapy restaurování budou průběžně konzultovány s odborným pracovníkem ú.o.p. NPÚ v Českých Budějovicích.**

4. **Po dokončení restaurátorských prací bude vyhotovena restaurátorská zpráva, jejíž jedno paré bude do jednoho měsíce od dokončení a převzetí restaurátorských prací odevzdáno k archivování v NPÚ územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích. Na základě vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění vyhlášky č. 139/1999 Sb. a vyhlášky č. 538/2002 Sb., účinný ke dni 1. ledna 2003, část Obnova kulturních památek (k § 14 zákona), § 10 odstavec 4, bude odevzdaná RESTAURÁTORSKÁ ZPRÁVA obsahovat komplexní vyhodnocení průzkumných a výzkumných prací, dokumentaci provedeného restaurování, popis použitých technických a technologických postupů, popis použitých materiálů, nová zjištění o kulturní památce a pokyny pro další ochranný režim, fotodokumentaci jednotlivých fází restaurování a výsledného stavu, další dokumentaci podle povahy věci, předávací protokol a vyčíslení nákladů restaurování.**

Odůvodnění:

Městský úřad ve svém rozhodování vycházel ze žádosti vlastníka nemovitosti, z písemného vyjádření územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích a z předloženého návrhu.

Účastník řízení byl seznámen s podkladem rozhodnutí – písemným vyjádřením ú.o.p. Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích č.j.: NPÚ-331/72919/2016 ze dne 29.9.2016 a bylo mu umožněno v souladu s ustanovením § 36 odst. 3 správního řádu se k němu vyjádřit. Účastník řízení k obsahu tohoto vyjádření neuplatnil žádné námitky.

Měšťanský dům patří z historicko-architektonického i urbanistického hlediska k nejvýznamnějším objektům v historickém jádru města. Historický objekt tvoří významnou pohledovou dominantu Pražské a navazující Široké ulice, a zároveň významně utváří charakter nástupního prostoru do městské památkové rezervace. Dům středověkého původu má zachovány gotické sklepy a část obvodového zdiva sahající místy až do druhého nadzemního podlaží. Objekt byl přestavěn po požáru roku 1559, hlavní průčelí s nárožím a štítem vzniklo v roce 1603.

Mezi nejvýznamnější umělecko-historické a památkové hodnoty patří renesanční sgrafitová fasáda s florálními a dekorativními motivy na severním štítu a psaníčkovou výzdobu v převažující části obou průčelí. Sgrafitová výzdoba na fasádách byla objevena pod vrstvami omítek a restaurována v roce 1964. V roce 1997 proběhla oprava krovu, výměna střešní krytiny (štípaný šindel) a restauratérská oprava fasád.

Vzhledem ke stavu fasád, které vykazují na severní straně do Pražské ulice výrazné poškození zejména v okolí okenních rámů a ve štítě s figurální výzdobou, **je potřeba při obnově sgrafitové výzdoby opětovně zdůraznit nutnou účast provádějícího specialisty – restaurátora**, který doplní chybějící restaurátorský záměr s dostatečně specifikovanou technologií navrhovaného zásahu, ale ve výsledku bude provádět rekonstrukci ztracených a restaurování poškozených částí sgrafitové výzdoby. Charakter výzdoby fasád, jejich stav a zamýšlená obnova již v žádném případě **nedovoluje označit navrhované práce za řemeslné nebo za obvyklou údržbu**.

V průběhu prací budou investorem svolávány **kontrolní dny** za účasti pracovníků Městského úřadu Tábor a územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu. Potřebné konzultace budou prováděny průběžně, dle aktuální situace v postupu prací. Veškeré výsledky konzultací budou zapisovány do stavebního deníku či uvedeny v samostatném zápise.

Pravidelné kontrolní dny konané za účasti pracovníků památkové péče jsou v daném případě základním předpokladem pro zdárný průběh prací z hlediska zájmů státní památkové péče.

Z uvedených důvodů správní orgán rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku, za použití právních předpisů v něm uvedených.

Poučení o opravném prostředku:

Dle ustanovení § 81 odst. 1 a § 83 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, **se lze proti tomuto rozhodnutí do patnácti dnů od jeho doručení odvolat ke Krajskému úřadu Jihočeského kraje prostřednictvím správního orgánu, který toto rozhodnutí vydal (Městský úřad Tábor).** Podané odvolání musí splňovat náležitosti dle ustanovení §§ 81 a 82 správního řádu. Dle ustanovení § 82, odst. 2 správního řádu bude podáno ve 2 stejnopisech.

Ing. Vlastimil Křemen
vedoucí odboru rozvoje

Obdrží na doručenku:
Pan Jan Smrž, Lužnická 319, 391 75 Malšice

Na vědomí:
Národní památkový ústav, Senovážné nám. 6, 370 21 České Budějovice

Nabylo právní moci:

Zápis o odevzdání a převzetí dokončených staveb a jejich ucelených částí

Dle zákona č. 109/64 Sb., ve znění vyhlášeném pod č. 45/83 Sb. a podle vyhlášky č. 104/73 Sb.

Odběratel: Smrž Jan
Lužnická 319
Malšice
391 75

Dodavatel: Stavební huť Slavonice spol s r.o.
Nádražní 298
378 81 Slavonice
IČO 46683780

Odpovědní zástupci	**Jména**	**Funkce**
Odběratele:	Jan Smrž	majitel nemovitosti
Dodavatele:	Daniel Chadim	jednatel

Další účastníci jednání: Anežka Beranová, Romana Rajtárová, restaurátorky

Po prohlídce stavby - objektu, technické dokumentace a zápisů ve stavebním deníku, provedli shora uvedení zástupci přejímací řízení.

Název stavby: Restaurování průčelí domu čp. 210 v Táboře
Projektant:
Smlouva o dílo – číslo, ze dne 29.3.2017
Zahájení a dokončení prací: červen až listopad 2017

Základní rozměry a popis (podrobný popis viz prováděcí projekt): dle nabídky prací

Průběh a výsledky provedených zkoušek: -

Dílčí převzetí: -
Rozpočtová hodnota objektu: 738 300,-Kč vč. 15% DPH

Prohlídkou objektu bylo zjištěno, že práce jsou provedeny podle specifikace prací, která je součástí smlouvy o dílo. Práce jsou provedeny odborně a ve shodě s technickými podmínkami a nemají zjevných vad nebo nedodělků, které by sami o sobě nebo ve spojení s jinými, bránily užívání.

Soupis drobných vad a nedodělků, které budou odstraněny dodavatelem nebo jeho poddodavateli:

Do konce roku 2017 bude dodána restaurátorská dokumentace provedených prací.

Kompletní dokumentace podle skutečného provedení předá dodavatel odběrateli:

Oboustranně dohodnuté lhůty odstranění výše uvedených vad a nedodělků:

Odevzdání a převzetí dokončené stavby je provedeno tímto zápisem mezi odběratelem a zhotovitelem:

Odběratel prohlašuje, že přejímá stavbu – objekt dnem 14. 11. do vlastní správy a že nemá vůči dodavateli jiných požadavků mimo shora uvedené.
Doba odpovědnosti za vady se počítá podle smlouvy o dílo ode dne podepsání zápisu o převzetí objektu.

Přejímací řízení zahájeno v Táboře dne 14. 11. v 15:30 a skončeno dne 14. 11. v 16:00

Přílohy:

Odběratel

Dodavatel

Stavební huť Slavonice spol. s r.o.
Nádražní 298, 378 81 SLAVONICE
telefon: 384 493 700, fax: 384 493 737
IČ: [illegible] 46683780